

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ

**TİYATRO ELEŞTİRMENLİĞİ
VE DRAMATURJİ BÖLÜMÜ**

T

T

**2002
sayı 1**

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Tiyatro Eleştirmenliği Bölümü.—
S.1 (2002) - .— İstanbul: İ.Ü. Edebiyat
Fakültesi, 2002 -
c. ; 24 cm.

I S S N 1303-8605

1. TİYATRO – ELEŞTİRİ

Üniversite Yayın No. 4369

Hakem Kurulu / Referees Committee

Metin Abd. Ankara Şera Sayın, İstanbul

Zeljha Berksoy, İstanbul Osman Senemoğlu, İstanbul

Zeynep Ergün, İstanbul Zevda Şener, Ankara

Zülfü İndirgah, İstanbul Yavuz PEKMAK, İstanbul

Zehra İpsişoğlu, İstanbul Gökhan Ankara

Nilüfer Kuruyazıcı, İstanbul Duygu Seda TOMRUK, İstanbul

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ TİYATRO ELEŞTİRMENLİĞİ VE DRAMATURJİ BÖLÜMÜ

2002

Yayınlanıyor Sayı 1

Hasibe Kalkan KOCABAY - Mehmet KANAR

Eugene Barba Tiyatrosu Dikmen GÜRÜN

Hasibe KALKAN KOCABAY - Özlem Hancı OZTÜRK

Dördüncü Bölüm

Mehmet Baydur'ın Etkisi (Konferans) / 27 Şubat 2001 115

Genço Erkal: Tiyatrosu Nazım Hikmet Sürleri (Konferans) / 15 Mart 2002 130

"Don Cristobala ile Dona Posita"nın Açık Gülüştürüsü

- Dramaturji ve Reji Notları Mubohu

İSTANBUL - 2002

Hakem Kurulu / Referees Committee

Metin And, Ankara	Şara Sayın, İstanbul
Zeliha Berksoy, İstanbul	Osman Senemoğlu, İstanbul
Zeynep Ergün, İstanbul	Sevda Şener, Ankara
Zühre İndirkaş, İstanbul	Uşun Tükel, İstanbul
Zehra İpşiroğlu, Essen	Ayşegül Yüksel, Ankara
Nilüfer Kuruyazıcı, İstanbul	

Editör

Kerem KARABOĞA

Yayın Kurulu

**Mehmet KANAR
Dikmen GÜRÜN
Hasibe KALKAN KOCABAY**

**İ. Ü. Basım ve Yayınevi Müdürlüğü
İSTANBUL - 2002
Tel : 631 35 04 - 631 35 05**

İÇİNDEKİLER

Sunuş

Birinci Bölüm

- Zehra İPŞİROĞLU – Bugünün Açısından “Ferhat ile Şirin” 3
- Yavuz PEKMAN – Ahmet Muhip Dıranas’ın Sahnesine
Günümüzden Bir Bakış 11
- Duygu Seda TOMRU – Memet Baydur’un İki Oyunundaki Kurgusal Kişiler 26

İkinci Bölüm

- Dikmen GÜRÜN – Oscar Wilde ve E. Gordon Craig: Tiyatro Sanatı Üstüne 35
- Murat SEÇKİN – Troilos ile Kressida: Kressida Nasıl Kötü Yola Düşer?
William Shakespeare’in Sahnede Cinsel Kimlik Sorgulaması 48
- Esin GÖREN – Anlatıdan Tiyatroya Geçiş Sorunsalı 62
- Kerem KARABOĞA – Tiyatrolu Şair Lorca 74

Üçüncü Bölüm

- Hasibe Kalkan KOCABAY – Kültürlerarası Etkileşim ve
Eugenio Barba Tiyatrosu 96
- Özlem Hemiş ÖZTÜRK – “Uzam Tanrının Bir Sıfatıdır” 107

Dördüncü Bölüm

- Memet Baydur’la Buluşma (Konferans) / 27 Şubat 2001 115
- Genco Erkal: Tiyatroda Nazım Hikmet Şiirleri (Konferans) / 15 Mart 2002 130
- “Don Cristobita ile Dona Rosita’nın Acıklı Güldürüsü”
– Dramaturji ve Reji Notları 141

Hakem Kurulunun Üyeleri

- Metin Arel, Ankara
- Zelma Berksoy, İstanbul
- Zeynep Ergün, İstanbul
- Zühre İnditkay, İstanbul
- Zehra İpsiroğlu, İstanbul

İnceleme Kurulu

- Dilhan ÖZGEN - Osmanlı Tarih ve Edebiyatı
- Murat SEÇKİN - Tarih ve Edebiyat
- Esin GÖRER - Türk Edebiyatı
- Karim KARABÖĞA - Türk Edebiyatı

Yayın Kurulu

- Hasan Kalkan KOÇAK - Türk Edebiyatı
- Özlem Hanım ÖZTÜRK - Türk Edebiyatı

Denetim Kurulu

- Alihan Başer, İstanbul
- Genç Ekin, İstanbul
- Prof. Dr. Mustafa Kemal ÖZGEN, İstanbul

Fakülte'mizde vermiş olduğu konferanstır. Konferans, Türk tiyatrosu bağlamında önemli bir belgedir. Türk dilinin usta şairi Nazım Hikmet'in 100. Doğum Yılı etkinlikleri kapsamında gerçekleştirdiğimiz konferans yıllardır onun şiirlerini sahneye uyarlayarak başarıyla sergileyen oyuncu ve yönetmen *Genco Erkal* tarafından verildi. Bu buluşmanın da hem Nazım Hikmet hem Genco Erkal'a ilişkin olarak değerli ipuçları taşıdığı görüşünderiz. Yayınladığımız son etkinlik, Bölümümüzün *İstanbul Üniversitesi Öğrenci Kültür Merkezi Tiyatro Kulübü*'yle ortaklaşa ürettiği, Lorca'nın "*Don Cristobita ile Dona Rosita'nın Acıklı Güldürüsü*" yapımının dramaturji ve reji notlarını içermektedir. Bir oyunun sahneye taşınma sürecini ele alan benzeri çalışmalar önümüzdeki sayılarda da dergi bünyesinde yer alacaktır.

İlk sayısını yayınlamaktan onur duyduğumuz *Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Dergisi*'ne vermiş oldukları destekler nedeniyle İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ne ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na teşekkür ederiz.

**İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü**

Her iki de kendi içerisinde belirli bir biçim ve bütüncül bir estetik yaratmış olan gündüzün de özer yönetiminin Erganio Barba ve Robert Wilson'un çalışmalarını inceleyen Yrd. Doç. Dr. Hediye Kalkan Kocabaş'ın ve Öster Hemis Öster'in makaleleri derinlemesine bütüncül çözümünün içergisini oluşturulmuş.

Dördüncü ve son bölümde bundan sonraki sayılarımızda da üzerinde durduğumuz gibi bölümümüzde gerçekleştirilmiş olan kimi etkinliklere yer verdik. Bundan önceki iki sayıdaki Türk tiyatrosunun köşe taşlarından biri olan, geçen yıl kaybettüğümüz Mehmet Bırdur'un vefatından kısa bir süre önce,

DON CRİSTOBİTA İLE DONA ROSİTA'NIN ACIKLI GÜLDÜRÜSÜ - DRAMATURJİ VE REJİ NOTLARI

Hazırlayanlar: Kerem Karaboğa*, Oğuz Arıcı**

Nisan-Mayıs ve Kasım 2001'de sahnelenen "Don Cristobita ve Dona Rosita'nın Acıklı Güldürüsü", İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tiyatro Eleştirme ve Dramaturji Bölümü'yle İ.Ü. Öğrenci Kültür Merkezi Tiyatro Kulübü'nün ortak çalışmalar üretmesi fikrinden doğmuş bir oluşum olan İ.Ü. ÖKM Sahnesi Eğitim Araştırma Topluluğu'nun ilk prodüksiyonudur. Çalışmalarını sahne laboratuvarı anlayışıyla yürütmeyi hedefleyen topluluk, kuram ve sahneleme arasındaki ilişki biçimlerinin çözümlenmesi, farklı oyunculuk tarzları üzerine denemeler yapılması, kolektif ve dışadönük bir sanatsal yapılanmanın olanaklarının araştırılması ve yürütülen çalışmalardan tiyatro eğitimine yönelik sonuç alıcı projeler üretilmesi niyetleriyle hareket etmektedir.

I. Metne Dair

Sahneye konan metin, Lorca'nın 1928'de yazdığı *Los Titeres de Cachiporra* (Cachiporra'nın Kuklaları) oyununa dayanmaktadır. *Tragicomedy of Don Cristobal* adıyla İngilizceye ve oradan da Memet Fuat tarafından *Don Cristobita ile Dona Rosita'nın Acıklı Güldürüsü* olarak Türkçeye çevrilmiştir¹. Lorca'nın aynı dönemde yazdığı diğer oyunları, *La Zapatera Prodigiosa* (Eskicinin Tazesi), *Amor de Don Perlimplin con Belisa en su jardin* (Don Perlimplin ile Belissa'nın Bahçede Sevişmesi) ve *Retablilo de Don Cristobal* (Don Cristobita'nın Çerçevesinde) gibi, *Los Titeres de Cachiporra* da İspanyol halk kültüründen devşirilmiş olay ve karakterler üzerine inşa

* Okurman Dr.; İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tiyatro Eleştirme ve Dramaturji Bölümü

** İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tiyatro Eleştirme ve Dramaturji Bölümü 2002 Mezun

¹ Oyunun pogram dergisinde, sahnelenen metnin Lorca'nın bir diğer kukla oyunu, *Retablilo de Don Cristobal*'in 1935'te sahnelenen geliştirilmiş versiyonu olduğu belirtiliyordu. Bu hata, iki nedenden kaynaklanmaktaydı. Birincisi, sahneleyeceğimiz oyunla ilgili kaynak araştırması yaparken incelediğimiz yerli ve yabancı metinlerde Don Cristobita oyunundan bahsedilirken Türkçedeki metindeki bambaşka bir olay örgüsü anlatılıyor ya da farklı makalelerde aynı oyun hakkında birbirleriyle çelişen ifadeler yer alıyordu ve ikincisi, Türkçeye çevrilen metinde oyunun orijinal isminin *Los Titeres de Cachiporra* olduğunun belirtilmesine rağmen, hangi kaynaktan çeviri yapıldığı açıklanmıyordu. Giderek bir bilmece halini alan bu durumu, Lorca'nın yaşamına dair araştırmalarla bütünleştirerek bir varsayım üretmiş ve metne yaptığımız müdahaleleri de bu varsayım çerçevesinde açıklamıştık. Sonradan *Los Titeres de Cachiporra*'nın İngilizceye *Tragicomedy of Don Cristobal* adıyla çevrildiğinin ve 1935'te sahnelenen oyunun da bu oyun olduğunun anlaşılmasıyla, bu bilmece, ancak Kasım ayındaki reproduksiyon sırasında açıklığa kavuşabilirdi. Bu türden hataların ortadan kalkabilmesi, özensiz yayıncılığın ve kaynak belirtmeksizin üstünkörü bilgi aktarımına dayalı akademisyenliğin sona ermesiyle mümkün olacaktır...

edilir. Lorca'nın bu dönemdeki oyunlarında halk öykülerinde rastlanılan tipik ve mitsel unsurlar, onyedinci yüzyıl sonu ile onsekizinci yüzyıl başı saray komedyalarından, İtalyan tiyatrosundan, kukla tiyatrosundan ve modern baleden alınma öğelerle harmanlanmıştır. Daha çok şiirle groteskin biraradlığında şekillenen bu oyunlar, Lorca'nın aynı dönemde kaleme aldığı şiir kitabı *Romancero Gitano* (Çingene Baladları)ndaki ustalığının gerisinde kalırlar belki, fakat, bir başka açıdan, sonradan yazacağı ve olgun dönem oyunları diye anılacak olan *Bodas de Sangre* (Kanlı Düğün), *Yerma*, *Dona Rosita la Soltera* (Kız Kurusu Gül Hanım) ve *La Casa de Bernarda Alba* (Bernarda Alba'nın Evi) gibi eserlerinin de ön hazırlığı niteliğindedirler.

Orta sınıftan bencil, açgözlü ve çıkarı uğruna şiddet kullanmaktan çekinmeyen temsilcisi Don Cristobita; 19. Yy. Romantizminin ya da İspanyol halk masallarının kadın kahramanlarıyla özdeşlik yaşayarak gerçek dünyayla iletişim kuran ancak "kuralına uygun", standart bir evlilik yapmaktan kaçınamayan Dona Rosita; süreç içerisinde çocuksu ve gösterişçi bir aşkıktan özverili bir aşka geçiş yaşayan Cocoliche; gerçeklikle yüzyüze geldiğinde hayal kırıklığına uğramış, ama bu hayal kırıklığının tedavisini kaybedilmiş bir aşkın boş avuntularında arayan Currito; kızını bir gün satmak üzere besleyen asalak Baba; meraklı ve nüktedan Figaro; Cristobita'nın korku imparatorluğunu besleyen ödlek kasabalılar: Espantanublos ve Cansa Almas; lümpen Delikanlılar; bıçak sırtında yaşayan Kaçakçılar; düş kırıklığına uğramış ve bir anlamda Rosita'nın kızkardeşleri sayılabilecek genç kızlar; bütün bunlar, geliştirilmeye hazır birer malzeme, bir kukla oyununun sadeliği içerisindeki birer eskiz olarak varlık gösterirler.

Sıradan bir olay örgüsüne ve basmakalıp tiplemelere dayanıyor görünmesine rağmen, Lorca'nın *Kız Kurusu Gül Hanım*'ı yazdığı 1935 tarihinde sahnelendiği de dikkate alınacak olursa, oyunun dramatujiik yönden ilgi çekici sayılabilecek pek çok unsur barındırdığı söylenebilir. Bunlardan ilki, Sivrisinek tiplemesi vasıtasıyla oyuna sinmiş bulunan "halk tiyatrosu" ya da "panayır tiyatrosu" tavrıdır. Oyunun yarı peri, yarı cin, yarı böcek bir varlık tarafından başlatılması, anlatımın masalsı yönünü vurgular. Seyircisinin kaba-saba ve gürültücü olduğu bir panayır tiyatrosu havası yaratılır ve hikayenin soyluların baskısından kaçıp, "soylu" olmayan "halk"tan kişileri arayan bir kumpanya tarafından canlandırıldığı belirtilir. Oyundaki bu söylem, aynı zamanda, Lorca'nın *La Baracca* topluluğuyla yaşadığı kişisel deneyimiyle de örtüşmektedir. İspanya'daki Rivera diktatörlüğünün devriliş cumhuriyetin ilan edildiği yıl olan 1931'de, üniversite öğrencilerinden oluşmuş bir tiyatro topluluğuyla köylere turnelere çıkan Lorca, bir yandan İspanya'nın kültürel Altın Çağ'ı sayılan dönemden seçme oyunları (Lope de Vega'nın, Calderon de la Barca, Tirso de Molina ve Cervantes'in oyunlarını) sahneye koyarken, diğer taraftan tiyatronun geleceği için umutlarını, ezilen geniş halk kesimleri içinde üretmeye başlar. Bu anlamda Don Cristobita oyununa eklediği Sivrisinek karakterine söylediği sözler, *La Barraca*

topluluğunun da çıkış noktasını oluşturur: Eskiden soylulara, markizlere gösteri yapan Sivrisinek'in kumpanyası, sanattan anlamayan bu insanlar onları hapsedtiğinde bir yıldızdan aldıkları işaretle kaçıp, basit, soylu olmayan kişileri ararlar ve onlara dünyanın küçük, minik işlerini anlatmayı görev edinirler.

Oyunun dramaturjisi açısından önem taşıyan bir diğer unsur, şiirsel öğelerle, farsvari olaylar ve grotesk karakterler arasında yaratılan denge ve çatışmada kendini gösterir. Şiir ve lirizm, oyundaki Dona Rosita ve bir oranda da Cocoliche karakterleri vasıtasıyla üretilmektedir. Lorca'nın *Los Titeres de Cachiporra*'yla aynı dönemde yazdığı *Retablillo de Don Cristobal*'indeki, Cristobita'yı evlendiği ilk gecede dört ayrı erkekle boynuzlayan oynak ve haşarı Rosita'nın tersine, bu oyunun Rosita'sı, "donmuş suların üzerinde uçan bir yağmur kuşu, dokunsan kırılıverecek küçücük bir ispinoz" dur ve aşığı Cocoliche'le ilişkisi, her iki tarafın da duygularını melodram yüklü dizelerle ifade ettikleri naif ve çocuksu bir boyutta yaşanır. Rosita, "oynayarak gülerik ölüme giderken", kasabalı delikanlıların saldırgan cinselliğiyle uyum yaşayamayan Cocoliche, Rosita'nın hayalini gördüğü sahnede ilk defa gerçek gözyaşları döker. Ne var ki, bu melodramatik içedönüş, tüm naifliğine rağmen, Cristobita'nın "korku imparatorluğu"nun nüfuz edemediği tek alandır ve onun yıkımına neden olacaktır. Oyunda özellikle Cristobita ve bir ölçüde de Currito aracılığıyla dile dökülen ve diğer kasaba erkeklerince de paylaşılan, kaba bir cinselliğe indirgenmiş, bencil aşkla, Dona Rosita ve Cocoliche arasındaki çocuksu, kendinden yitirmeye ve kendini dönüştürmeye dayalı aşk arasındaki çatışma, aynı zamanda şiirle, groteskin bir çatışmasıdır ve bu çatışma, kurgusal ritim, tartım ve oyunculuk üslubu vasıtasıyla tüm oyunun ruhuna sinmiştir.

Üzerinde durulması gereken sonuncu dramaturjik unsur, Don Cristobita karakterinin temsil ettiği değerler sistemiyle alakalıdır. Commedia dell'Arte maskelerinden biri olan Napoli'li Pulcinella'dan türetilmiş bir İspanyol kukla tiyatrosu figürü olan Cristobal, Lorca'nın elinde "İspanya'nın en aşağılık burjuvazisi" diye tabir ettiği Granada'lı muhafazakarların bir karikatürünü sunar. Cristobita'nın sürekli yanında gezdirdiği zorbalık timsali sopayı, Baba ve Katolik rahipleri figürleriyle bütünleştiren Lorca, faşizmin iktidara gelmeye çalıştığı bir dönemde, anti-faşist bir cephe açmış bulunan Halk Cephesi'yle dayanışma içerisinde, Milliyetçi Falanjistlerin sloganlarını alaya alır. Lorca'nın metninde, Cristobita'nın temsil ettiği güçler şişgöbeklerinin kurbanıdır, karşılarındakini korkutabilme niteliklerini yitirince yok olurlar. Ne var ki, tarih başka türlü seyredecek ve İspanya'daki halk hareketinin ve Lorca'nın trajik sonu, gerçek Cristobita'lar sayesinde gelecektir –onların yanında Lorca'nın Cristobita'sı bile daha naif kalır. Don Cristobita kukla oyununun 1935 sahnelemesinden bir yıl sonra, Franco faşizminin Granada'daki ilk kurbanlarının listesinde Federico Garcia Lorca'nın ismine de rastlanacaktır.

II. Sahnelemeye Dair

Don Cristobita ile Dona Rosita'nın Acıklı Güldürüsü'nün sahne metnini oluştururken, oyunun Lorca tiyatrosundaki tarihsel konumunun yanısıra, yukarıda sayılan üç temel dramaturjik yönelim noktasından yola çıkmıştır. Kadronun oyunculuk imkanlarını da geliştirmeyi hedefleyen rejî çalışmalarında, masabaşı dramaturjisiyle, seçilen üslup ve mizansen buluşları arasında belli bir uyumun yakalanmasına uğraşmıştır. Bu doğrultudaki sahneleme sürecinin sonucunda sergilenen oyundaki rejî müdahaleleri şu şekilde özetlenebilir:

i) Lorca'nın oyunu için seçtiği kukla tiyatrosu ya da İspanyol Halk Tiyatrosu karakterleriyle, onları esinlendiren "Commedia dell'Arte"²'nin maske karakterleri arasındaki bağlantı göz önüne alınarak, sahnelemede, tiplmelerin maskelerle canlandırıldığı ve ortaçağın minstrel-oyuncularını anıstıran müzisyenlerin canlı müzik performansıya eşlik ettiği bir "panayır gösterisi" yorumuna gidilmiştir. Böylelikle, Commedia dell'Arte'nin Aşıkları gibi maskesiz oynayan Rosita ve Cocoliche dışındaki temel karakterler, maskelerle icra edilmiştir. Oyundaki karakterlerin kökenlerine ilişkin yapılan araştırma sonucunda, maske yapımında ve oyunculuk performanslarında referans alınan Commedia dell'Arte maskeleri şunlardır: Cristobita = Pulcinella, Baba = Pantalone, Currito²= Yüzbaşı Spavento, Espantonublos = Zanni, Cansa Almas = Brighella, Figaro = Coviello.

Ancak, unutulmaması gereken bir nokta, "Don Cristobita ile Dona Rosita'nın Acıklı Güldürüsü"²nün tipik bir Commedia dell'Arte komedyası sayılamayacağı gerçeğidir. Bu nedenle, tiplleme dramaturjisinde alınan referansların ötesinde, rejisel yönden belirleyici olan, lirizmle grotesk arasındaki denge olmuştur. Bu oyunun Aşıkları "Commedia dell'Arte" aşıklarının ötesinde, kasabanın geleneksel muhafazakarlığıyla uyumsuzluk yaşayan tipler oldukları için de maskesizdirler ve sahnelemede "Yer Yüzünde Düş Kırıklığına Uğramışların Yeri"²nden çıkan fahişe genç kızın ve yaptığı alaylarla kasaba esnafını kızdıran küçük çocuğun da maskesiz oynanması bu yüzdendir. Dolayısıyla, maskeler hem halk tiyatrosuyla analogi kuran estetik öğeler, hem de toplumsal rollere gönderme yapan unsurlar olarak değerlendirilmişlerdir. Diğer taraftan, oynanışta mimikleri kısıtlayan ve oyuncunun fiziksel imgelemine körükleyerek, dağınk jestlerin temizlenmesini sağlayan maskelerin kullanımı, stilizasyonda fotografik bir sadeliğe gidilmesine olanak tanıyıp, klişe bir fars üslubuna kayılmasına karşı engel

² Oyun çalışmaları başladığında Currito'nun da maskesiz olması daha doğrusu, kendisini gizlediği yerlerde maske takarken, Cansa Almas'la ve Rosita'yla olan sahnelerinde maske takmaması düşünülmüştü. Fakat prova sürecinde sahne üzerinde şekillenmeye başlayan Currito'nun Commedia dell'Arte tiplerine yakınlaşmasıyla birlikte, onun da karakter maskesiyle oynamasına karar verildi.

oluşturarak, lirizmle grotesk arasındaki dengenin sağlanması uğraşında önemli bir işlev görmüşlerdir.

ii) Sahnelemedeki “panayır gösterisi” yorumu, lirizmle grotesk arasındaki kurulmaya çalışılan üslupsal dengeyle de birleştiğinde, Lorca'nın oyununun anlatıcısı Sivrisinek'in yerine, sahne metnindeki anlatıcı rolü için Pierrot karakteri seçilmiştir. 19. Yüzyıl romantizminin de etkisiyle yaratılmış bir “Commedia dell'Arte” maskı olan ve beyaz pandomimin de kaynağını oluşturan Pierrot'nun maskesinin sadeliği, onu maskelerle temsil edilen grotesk düzlemle, aşıkların lirik düzlemi arasında geçişken bir varlık olarak tanımlamamıza olanak sağlar. Diğer yandan, aynı Sivrisinek gibi, Pierrot da hem soylu konaklarına, hem de köy panayırlarına girebilen, yarı-insan yarı-cin, uçarı, çocuksu ve melodramatik bir tiyatro perisidir.

iii) Karakterizasyona ve sahneleme üslubuna ilişkin müdahalelerin ötesinde, orjinal metne yapılan temel müdahale, Cristobita tiplemesinin yorumunda kendisini gösterir. Oyunun eleştirdiği bencil sevgi ve paranın iktidarı kavramlarının sınıfsal niteliği (Cristobita'nın bir burjuva tipinin aşırı groteskleştirilmiş ifadesi oluşu) ve bu kavramlarca talep edilen “ideal” yönetim biçiminin faşizm olması dikkate alınarak, sahne metninde biçimlendirilen Cristobita, kontrolsüz şiddeti ve yayılmacılığı vurgulanarak sergilenmiştir. Cristobita'nın sopası yalnızca bir tehdit unsuru değil, aynı zamanda sahne üzerinde kontrolsüzce cinayet işleyebildiği bir araçtır ve lümpen delikanlılar arasından kendine bağlı milisler oluşturarak, korkutmaya dayalı iktidarını yaygınlaştırmak peşindedir. Oyuna eklenen sahnede, Cristobita, kendi küçük “Falanj”ı yaratırken gösterilir, bir sonraki sahnede, Cristobita gibi göbek yapmaya başlayan adamları Cansa Almas'ın dükkanını yıkarlar. Ancak, kasabanın sonraki hayatı için önemli bir terör kaynağı olabilecek bu kuvvet, henüz yeterince kemikleşmediği bir aşamada Rosita'yla Cocoliche'in çocuksu eylemi (Cristobita'nın gözü önünde öpüşmek) karşısında kolayca çözümlenir. Böylelikle, Cristobita, sadece insan olmadığı için karşı koymayı bilemediği duygular yüzünden değil, asıl olarak, kasaba üzerindeki korkutucu etkisini yitirdiği için yok olur.

Lorca'nın yapmaya çalıştığı gibi, sosyal sorunları ıskalamaksızın, “kendini insancıl yapan şiir” tiyatro aracılığıyla, canlı iletişimden doğan neşe ve hüznü kutsamak... Sahnede gerçekleştirilmeye çalışılan panayır gösterisinin kalbinde yatan budur.

3. Sahne Metni

PROLOG

PIERROT

Pierrot (Sivrisinek) müzik eşliğinde sahnedeki, perdeli oyun alanından çıkar; dans ederek seyircileri selamlar.

(3.ch)¹ Ben, bir de benim bir kumpanyam ta eskiden soylu kişilerin tiyatrosundan kalmayız; kontların, markizlerin tiyatrosundan; altınlar, aynalar tiyatrosu; hani şu soylu bayların uyumaya geldiği, soylu bayanların da... onların da uyumaya geldiği... (4.ch) Beni, bir de benim bu kumpanyamı kapatıp üstümüze kilidi basmışlardı. Neler çektik, bilemezsiniz. Ama bir gün ben anahtar deliğine gözümü uydurdum, ışıқта taze menekşe gibi titreyen bir yıldız gördüm. Zorladım, dayandım, sonuna kadar açtım gözümü... Çünkü rüzgar delikten içeri parmağını sokmuş, (5.ch.)gözümü kapayayım diye dürtüp duruyordu... O yıldızın altından, cici kayıkların yol yol sürdüğü geniş bir ırmak bana bakıp gülümsedi. Söyledim arkadaşlarıma, tarlalardan, çayırlardan koşu koşu kaçtık, basit insanları, soylu olmayan kişileri aradık; onlara belki gösterebiliriz diye küçük, minik işlerini dünyanın; (6.ch.) dağlardaki yeşil ayların altında, kıyılardaki gül rengi ayların altında... Eh, şimdi de ay yükseldiğine, ateşböcekleri ufacak mağaralarına çekildiklerine göre "Don Cristobita ile Donna Rosita'nın Acıklı Güldürüsü" adlı oyunumuza başlayabiliriz.

Müzik forte

"..oyunumuza başlayabiliriz" dedikten sonra, sahne üzerindeki iç sahnenin (ki bu iç sahne, 1. Sahnede Rosita'nın evi, 3. Sahnede meyhane ve 6. Sahnede gelin odası işlevi görecektir) perdesini açar ve perdenin arkasında dağınık bir halde uyumakta olan kuklaları kaldırarak onları sahne dışına yollar. Sırasıyla; Cristobita, Espantanublos ve Baba, Cansa-Almas ve Figaro, Currito ve Cocoliche canlanarak iç sahnenin arkasına giderler.

¹ 1. chorus : perdeden çıkış – 2. Chorus: Hareket, dans ve selam

Pierrot, sahnede kalan Rosita'ya ilk sahnenin mizansenini verir. 1

Kaba Cristobita'nın tersliklerine, yaratacağı üzüntülere, Donna Rosita'nın çekeceği acılara hazırlayın kendinizi; yalnızca bir kadın değil Donna Rosita, donmuş suların üstünde uçan bir yağmurkuşu, dokunsan kırılıverecek, küçücük bir ispinoz; onun çekeceği acılara ağlamaya hazırlanın. Eh, hadi başlayalım öyleyse...

Sahnenin sağ köşesinde müzisyenlerin yanında yerini alır.

Müzik, chorus sonunda biter. Rosita: "Bir... İki"

Ayayay, sevgilim!

BABA : ROSITA!

ROSITA : Ne, ne yaaaaaa?

DEKOR:

Rosita'nın Evi panosu

İki kolun

"Pantolonlu" koltuk

¹ Rosita, perpa'lenmekte bir yanda da evlilik bayrağı karmakarışık. Burada Coccoliche'nin adını getiriyor. Yalnızca evliliğin "göstergesi" düşmektedir.

² Baba, kızının evliliğiyle ilgili sözler söylemiş. Fakat bu, burjuvazinin karmakarışık dem vurur, eğer Rosita evlenirse durumun değişeceğini de söz eder. Rosita bunu anlamaz. Sadece evliliğin istediğini söyler. Baba durumu sevmez. Kendi sözünde ısrarla ısrarla Rosita'dan söz eder. Rosita ise Coccoliche ile evleneceğini belirtmektedir.

1. SAHNE

ROSİTA

BABA

COCOLİCHE

CRİSTOBİTA

ARABACI

UŞAK

SAAT- (Pierrot)

AKSESUARLAR :

- ⇒ Gergef
- ⇒ Yelpaze
- ⇒ Dikiş Sepeti
- ⇒ El aynası
- ⇒ Mendil (Rosita)
- ⇒ Mendil (Baba)
- ⇒ Sopa (Cristobita)
- ⇒ İnci gerdanlık
- ⇒ Çiçek (Cocoliche)

DEKOR:

- ⇒ Rosita'nın Evi panosu
- ⇒ İki koltuk
- ⇒ "Parmaklıklı Pencere"

[1] Rosita¹

ROSİTA : Bir, iki, üç, dört... (iğneyi parmağına batırır) Ufff! (Parmağını emer) Şu son harfte, “Sevgili Babacığım”ın son “A”sında tam dört keredir parmağıma batırıyorum iğneyi. Ne zor iş şu gergefte çalışmak. Bir, iki...

Gergef işini bırakır.

Offf, canım evlenmek istiyor benim! Sarı bir çiçek takarım saçlarıma;

Ayağa kalkarak, sahne önüne doğru ilerler.

sırtıma da bir şal alırım ucu yerlerde sürünen... Berberin kızı pencereye çıkınca da, şey derim ona, ne derim!... Ben senden önce evleneceğim işte, hem de çok çok önce... Bileziklerim olacak bööööyle, daha nelerim nelerim olacak.

Sol kulisten Rosita'ya seslenen bir ıslık işitilir.

Ayayay, sevgilim!

Aynı anda Baba'nın seslenmesi gelecektir.

Rosita, pencereye doğru öpücük yollar. Yerine geçer.

[2-22] Rosita – Baba²

BABA : Rositaaaaaa!

ROSİTA : Ne, ne vaaaaaar?

Rosita, Baba içeri girince gergefi eline alır.

Baba sol kapıdan içeriye “atlar”. Rosita irkilir.

¹ Rosita, gergef işlemekte bir yandan da evlilik hayalleri kurmaktadır. Burada Cocoliche'nin adı geçmez. Yalnızca evliliğin “gösterişi” önemsendir.

² Baba, kızının evlilikle ilgili ağzını aramaya gelir. Ekonomik durumlarının kötülüğünden dem vurur, eğer Rosita evlenirse durumun düzelinebileceğini ima eder. Rosita bunu anlamaz. Sadece evlenmek istediğini söyler. Baba duruma sevinir. Kendi sözünden çıkmayacağına dair Rosita'dan sözler alır. Rosita ise Cocoliche ile evleneceğini düşünmektedir.

BABA : İşliyor musun diye merak ettim de... İşle yavrum, işle, başka bir gelirimiz yok, biiir, ikiiii...

Hareketlerle gösterir...

Üç ve Dört'te Rosita'nın arkasına geçer, sözsüz bir oyun.

Rosita, arkasında duran Baba'sından kuşkulandır, işini yavaşlatır, gözlerinde Baba'sının vereceği tepkiyi merak eden bir hal vardır.

Baba Rosita'nın sağına doğru bir hareketle...

Ah, Rosita! Görüyorsun ne yoksul bir hayat içindeyiz. Başpapazdan, amcandan kalan parayı da yedik, bitti bitecek neredeyse!

ROSİTA : Ah, ne koca sakalı vardı, değil mi, amcamın! Ne şirindil!

Sol kulisten, Cocoliche'nin ikinci ıslık duyulur. Rosita, yüzünü sesi geldiği yöne doğru çevirerek...

Ne güzel ıslık çalardı, ne güzel!

BABA : Ne diyorsun sen kız? Aklını mı kaçırdın yoksa?

ROSİTA : Yok, şey... dilim sürçtü de...

Baba, Rosita'ya doğru refleksif bir hareketle...

BABA : Ah, Rosita, gırtlığımızı kadar borçtayız! Ne yapacağız bilmem!

Rosita, Baba'nın ani çıkışından ürker; gergefi bırakır.

Baba, cebinden çıkardığı kocaman mendiliyle ağlama numarasına başlar.

Rosita da üzülür, ağlamaklı...

ROSİTA : Ama... Eğer... Siz... Ben...

BABA : Belki sen evlenmek isteseydin, o zaman herşey değişirdi... ama da şimdilik...

Baba, sahte ağlamasına devam eder. Rosita ayağa kalkarak...

ROSİTA : Ama ben istiyorum evlenmek.

BABA : Ha...!?

Mendil yüzünde, ağlamasını keser.

ROSİTA : Anlamamış mıydınız?

Yüzünü kaldırır.

BABA : Yoo!?

ROSİTA : Ne anlayışsız oluyor şu erkekler!

BABA : Şey... doğrusu çok şaşırdım.

Rosita, sahne önüne doğru gelir.

ROSİTA : Saçlarımı yukarı yukarı tarayacağım, yüzüme de allık süreceğim ne güzel...

Rosita son sözyle birlikte ellerini birleştirir ve öyle kalır.

Baba –Rosita gibi- sahne önüne doğru gelerek

BABA : Demek istiyorsun evlenmek?

Rosita, “evet baba” – “hayır baba” sözlerinde sabit bir jest kullanır.

Baba da her sorusuyla, Rosita'ya biraz daha yakınlaşır.

ROSİTA : Evet baba!

BABA : Sonradan caymak yok ama?

ROSİTA : Hayır baba.

BABA : Sözümden de dışarı çıkmayacaksın hiç?

ROSİTA : Evet baba.

BABA : Ben de bu sözünü bekliyordum zaten.

Rosita 'yı kollarından kavrar.

Kurtardım kendimi, kurtuldum!

Rosita'yla yanak yanağa gelirler.

Kurtulduk!

Rosita'dan ayrılır, sahne gerisine doğru kendi etrafında dönerek, bir yandan mendilini sallayarak gider. Fon önünde durur, kollarını havaya kaldırarak "heyyo" diye bağırır.

Kollarını iki yana açıp kapayarak, sahneye paralel, (soldan) çıkar.

Bu sırada, Rosita (Baba, fona doğru dönerek giderken) şaşkınlıkla geriye çekilir.

(Baba, sahneden çıkarken) Sağ-arkaya doğru gelir ve Baba'nın gittiği yöne hayretle bakakalır.

[23] Rosita³

Baba çıktığında, bir süre aynı pozisyonda kalır. Sonra kendine gelir ve sahne önüne doğru gelir. Babasının dediklerini düşünür.

ROSİTA : Ne demek istedi acaba: "Kurtardım kendimi, kurtuldum! Kurtulduk!" diye?... Benim sevgilim Cococliche, bizden de parasız. Çok daha yoksul! Büyük annesinden üç peseta para kalmış, bir kavanoz da reçel, bir de... bir de başka bir şey kalmamış! Ama ben çok seviyorum onu,

"Ama çok seviyorum onu" cümlesiyle birlikte sevinç artar.

çok çok çok seviyorum.

Coşkudan öfkeye refleksif aksiyon geçiş,

Pis, sersem para... açgözlü insanlar koşar senin peşinden;

Ellerini birleştirerek, duygusal bir poz alır...

aşk yeter bana...!

"Aşk yeter bana" ile birlikte (romantik) müzik başlar.

Pierrot, müzik eşliğinde hareketlerle sahneye "pencere" dekorunu getirir. Bu sırada Rosita kendi etrafında dönerek dans etmektedir.

³ Baba'nın sevinerek odayı terk etmesinden kuşkuya düşer. Cococliche'nin kendileri kadar fakir olduğunu, ama parayı değil sadece aşkı istediğini vurgular. Babasına dair şüphelerini unuttur.

Pierrot, sehpanın üzerinde duran mendili ve yelpazeyi Rosita'ya verir. Rosita müzik eşliğinde dans ederek Pierrot'nun verdiklerini alır.

Pierrot, köşedeki yerine geçer.

Rosita, Parmaklıkl pencereye gelir, (sevgilisinin gelmesi için bir işaret) mendilini sallar ve pencereden dışarıya atar.

Cocoliche (Müzikte- CHORUS başlangıcında) sol kulisten girer.

[24-56] Rosita – Cocoliche⁴

Müzik –piano... Sahne –evlilik haberine kadar- müzik altı oynanacak.

Cocoliche pencereye doğru yürür. Yerde duran mendili alır, koklar.

Rosita, evlilik haberini verinceye kadar, Cocoliche ile şımarık bir kız gibi oynar, naz yapar. Yelpazesıyla yüzünü kapatır.

COCOLICHE : Kim var orada?

ROSİTA : Uysal bir insan.

COCOLICHE : Acaba, Rosita adında biri var mı bu evde?

ROSİTA : İçerde yıkıyor.

COCOLICHE : Aa, öyle mi? Güle güle kirlensin o halde!

Cocoliche Mendili cebine koyarak gidiyormuş gibi yapar. Rosita yelpazesini indirir.

ROSİTA : Aaa, gidiyor musun yoksa?

COCOLICHE : Hiç gidebilir miyim! Senin yanına geldim mi, kuşun gibi ağırlaşıyor ayaklarım.

ROSİTA : Biliyor musun?

⁴ Rosita ile Cocoliche arasındaki çocuksu bir aşk sahnesi. Rosita, biraz cilve yaparak kendisiyle evleneceğini söyler. Cocoliche, Rosita'nın Baba'sının bu işe ne diyeceğini merak eder. Rosita, bu işe zaten babasının izin verdiğini söyler. Rosita, hala Babasının kendisini Cocoliche ile evlendireceğini sanmaktadır. Cocoliche habere sevinir. İki aşık öpüşme "oyunu"nu oynarlarken, dışarıdan sesler duyulur.

COCOLICHE : Neyi?

ROSITA : Ah, söyleyemem!

COCOLICHE : Hadi hadi!

ROSITA : Sonra "ne utanmaz şey" dersin benim için.

COCOLICHE : Çocuk musun! Bayılıyorum ben sana!

ROSITA : Dinle, bak, söyleyeceğim...

Aynı anda pencereye yaklaşırlar. Rosita, söylemekten vazgeçer.

COCOLICHE : Niye getirmiyorsun sözlerinin sonunu?

ROSITA : Bari yüzümü yelpazemle örteyim..

COCOLICHE : Ah, Tanrım!

ROSITA : Seninleee, evleneceğim!

sözle birlikte, müzik ani "glissando" ile şaşırır. Müzik susar.

COCOLICHE : Ne dedin?

ROSITA : Duydun ya?

COCOLICHE : Ah, Rosita!

Cocoliche, pencerenin önünde diz çöker

ROSITA : Hem de bi çabuk...

COCOLICHE : Öyleyse bebeğimizi ısmarlayalım hemen... Paris'e...!

ROSITA : Aaa, istemem ben öyle Paris'ten, sonra o da Fransızlar gibi olur, çou çou çou!

COCOLICHE : Nereye ısmarlayalım öyleyse?

ROSITA : Madrid'e ısmarlarız.

COCOLICHE : Ole! Madrid'e...!

Yüzündeki sevinç şaşkınlığa dönüşür.

Baban biliyor mu senin bu işi?

ROSITA : O izin verdi.

Cocoliche, pencereden içeriye elini uzatır.

COCOLICHE : Ah, Rosita'm benim! Gel! Gel! Gel yanıma!

ROSİTA : Aaa, ne oluyorsun öyle! Dur bakalım!

COCOLICHE : Sanki biri ayaklarımı gıdıklıyormuş gibi bir şeyler oluyor içimde. Gel Rosita...

ROSİTA : Hayır, olmaz, buradan uzaktan.

Uzaktan birbirlerini öpüyormuş gibi yaparlar.

Müzik (Çingirak, at sesleri, tekerlek gıcirtısı)

Ah, hep de böyle olur! Gene birileri geliyor! Gece görüşürüz..

Cocoliche el sallayarak sol kulisten çıkar. Rosita, pencereyi sağa, gelenlerin olduğu tarafa çevirir.

[57-59] Rosita – Cristobita - Arabacı⁵

Cristobita ve Arabacı'nın sahneye gelişlerine bağlı olarak müziğin tartımı artacak, belirli bir ritme dönüşecektir.

Cristobita, Arabacı'nın sırtında sağdan gelir.

Rosita'yı görür, şaşırır... Arabacının sırtından iner...

CRİSTOBİTA : Hiç kuşkusuz kasabanın en güzel kızı.

ROSİTA : Teşekkür ederim.

CRİSTOBİTA : Alacağım bu kızı... Ha ha hayt...! Yüzde yüz. Boyu bir metre bile yok. Kadın dediğin böyle olmalı, ne daha uzun, ne daha kısa. Hele...hele, hele,hele... Şu belin gelişine bakın, şu güzelliğe bakın, şu güzelliğe! Büyüledi bu kız beni sanki,, büyüledi! Arabacı...!

Cristobita kendinden geçmiş bir haldedir.

Arabacı, Rosita'ya dalmış bakarken, Cristobita'nın seslenişini duymaz.

Arabacı...!

⁵ Cristobita, penceredeki Rosita'yı görür. Ona "kendince" ve cinsel iştahını gizlemeksizin övgüler yağdırır. Onu "alacağını" söyler.

Sert bir tonla...

Arabacı!

Arabacı toparlanır. Cristobita'nın yanına gider eğilir. Cristobita, Arabacının sırtına biner ve birlikte soldan çıkarlar.

Sahne boyunca melodik ritm devam edecek, Cristobita sahneyi terkederken (soldan) müzik tekrar eski – araba sesleri- halini alacaktır.

Rosita, Cristobita ve Arabacı'nın çıkışlarına bağlı olarak pencereyi sola doğru çevirir.

[60] Rosita⁶

ROSİTA : Hıh, şuna da bakın! “Alacağım bu kızı, hahaha!” Ne de çirkin herif ne de kaba! Kendini beğenmişin kuş beyinlinin biri!

Cristobita sol kulisten içeri girerek, pencereden içeriye bir gerdanlık atar. Saklanır.

Aa! Bu da ne? Tanrım, bu ne güzel bir inci gerdanlık!

Yelpazeyle bir jest yapar ve onu yerden alır. Yelpazesini sehpaye koyar, gerdanlığı takar ve bir el aynası alır. Cristobita, sessizce çıkar.

Brabantlı Genevieve kocasını beklemek için şatosunun kulesine çekildiğinde herhalde böyle bir gerdanlık vardı boynunda. Ne de yakıştı banal!

Aynayı yerine koyar, yavaşça geriye dönerek...

Kimin acaba bu?

[61-75] Rosita – Baba⁷

Baba, içeri girer girmez Rosita'ya sarılır. Dönerek dans ederler. Bu sırada Baba ilk sözlerini söyler.

BABA : Sevgili kızım benim. Sevinç içindeyim. Herşeyi hazırladım düğünün için.

ROSİTA : Ah babacığım nasıl ödeyeceğim hakkınızı bilmem.

Baba'yla elele.

Hele Cocoliche ne kadar sevinecek.

Ayrırlılar... Rosita, sözü pencereye doğru söyler.

BABA : Ne?...Ne Cocoliche'si!?

Seyirciye doğru şaşkınlık ifadesi verir. Sonra Rosita'ya dönerek...

Kimmiş o serseri köpek! Ne diyorsun sen! Don Cristobita'yla söz kestim ben az önce. Hani şu elinde sopayla gezen. Şimdi geçti pencerenin önünden arabasıyla.

ROSİTA : Ayy! İstemem ben onu varmam ben ona, hayır hayır. Boşuna uğraşmayın, taş çatlasa kabul etmem. Kendi sevgilim var benim.

Rosita, Baba'ya yüklenir, Baba, kulaklarını tıkayarak, pencerenin altına sığınır. Rosita, sinirle sağ köşeye doğru gelerek....

Yoksa o herif mi attı bu gerdanlığı?

Baba, pencereye tutunarak doğrulur.

BABA : Eh, olan oldu bir kere, söz verdim artık dönülmez.

Rosita'ya doğru yürür.

Hem çocuk musun sen, herif altın babası, tam aradığım adam. Yoksa dilenmeye çıkarız yarın öbür gün.

ROSİTA : Çıkarsak çıkarız, ne yapalım!

Rosita, Baba'nın üstüne doğru yürür, Baba geri kaçar.

BABA : Bu evde benim sözüm geçer, unutma babanım senin. Olan oldu, ok yaydan çıktı bir kere. Boşuna konuşmayalım.

⁶ Rosita, Cristobita'nın çirkinliğiyle, kabalığıyla alay ederken pencereden içeriye bir gerdanlık atılır. Gerdanlığı boynuna takar, etkilenir.

⁷ Baba, düğün hazırlıklarına başladığını ve çok sevinçli olduğunu söyler. Rosita da önce sevinir, Cocoliche'den bahsedince durum ortaya çıkar. Baba'nın Cristobita'yla söz kestiği anlaşılır. Rosita direnecek olur. Ancak Baba, bütün otoritesini kullanır. Aynı zamanda ona göre; artık söz verilmiştir, iş işten geçmiştir bir kere...

Bu kez Baba, Rosita'nın üzerine yürür.

ROSİTA: Ama ben...

BABA : Sus!

ROSİTA : Ama benim...

BABA : Sus diyorum!

Baba, geri döner, Pencereye çarpacak gibi olur, söylenerek (soldan) çıkar.

Rosita, Baba'ya bir şeyler söylemek istercesine arkasına yönelir fakat Baba çıkmıştır. Geriye dönerek...

ROSİTA : Ayy! Ayy! Ne biçim iş bu böyle! Beni satıyor, kendi istediğine veriyor, sesimi çıkaramıyorum, bir şey yapamıyorum, çünkü yasalar böyleymiş! Herşeye burnunu sokmasa şu yasalar olmaz mı sanki! Bir satabilsem ruhumu şeytana! Gel şeytan! Gel gel, gel! Evlenmek istemiyorum ben Don Cristobita'yla.

Baba, Rosita'ya bakarak içeri girer. Sonra bir anda...

BABA : Nedir bu gürültü?

Rosita'yı tutup yerine oturtur, eline gergefi verir.

Hadi geç otur yerine bakayım işinin başına! Sesini de kes artık ağlama! Ne günlere kaldık! Çocuklar mı öğretecek büyüklerine, ne yapmaları gerektiğini? Ben nasıl senin ananı alırken babamın sözünü dinlediysen, sen de benim sözümü dinleyeceksin; hani söz aramızda, ananın da aydede gibi testekerlek bir yüzü vardı, üstelik de... Hadi, hadi söyletme beni...

ROSİTA : Peki öyleyse ağlamam artık!

BABA: Hah şöyle, biiiiiir, ikiiii....

Gergef işleme jestini yaparak ağır ağır çıkar...

[76] Rosita⁸

ROSİTA : Öyle olsun peki! Nedir bu bizim papazlarla babalarımızdan çektiğimiz! Her akşam...biiir, ikii... Papaz efendi söyler söyler onu söyler: Cehenneme gideceksiniz! Cayır cayır yanacaksınız! Köpekten beter olacaksınız! – Sanki değiliz şimdi köpekten beter! Onlar hiç olmazsa canları kimi isterse onunla evleniyorlar, bir güzel de tadını çıkarıyorlar hayatın. Keşke ben de köpek olsam!... Cocoliche'yle evlenemezsem hep onların yüzünden... Evet papazların yüzünden... hem ne karışıyorlar herkesin işine! Ayyy, ayy, ayy!

[77-85] Cristobita – Uşak⁹

Cristobita, Uşağın ensesinden tutarak pencerenin önüne getirir.

CRİSTOBİTA : Nasıl, iyi mal değil mi? Beğendin mi ha?

UŞAK : Evet, efendim.

CRİSTOBİTA: Ağzı bir parça büyük, ama vücuduna diyecek yok doğrusu. Daha kesişmedik pazarlığı... Ah, içimden konuşmak geliyor, canım çekiyor şurda iki çift laf etmeyi şu yavruyla ama, fazla yüz vermek doğru olmaz şimdi. Kendisine çok güvenmesin. Hem ne demişler, her kötülük gururdan doğar. Hı? Hayır mı dedin?

UŞAK : Yok efendim!

CRİSTOBİTA: İnsanlarla alışverişin iki yolu vardır: Ya hiç değer vermeyeceksin, yukardan bakacaksın...

Uşağın üzerine yürüyerek...

ya da ezeceksin, silip süpürüp geçeceksin!

UŞAK : Ah tanrım!

CRİSTOBİTA : Söylesene, beğendin mi?

UŞAK : Size çok daha güzelleri layık efendim!

⁸ Kilise ve toplumun kurallarından dem vurur. Cristobita'yla evlenmek onun için bir "cehennem"dir, ancak Babası'nın sözünü dinlemezse de "yukardaki cehenneme" gidecektir.

⁹ Cristobita, yanında getirdiği Uşağına pencereden (soldan) Rosita'yı gösterir. Nasıl bir "mal" aldığını göstermektedir. Uşağının beğenip beğenmediğini sorar, ancak Uşağının söylediklerini dinlemez bile.

Cristobita, sopasıyla Uşağın ensesinden tutup kendine doğru çeker...

CRİSTOBİTA : İlik gibi kız. Benim olacak benim! Yalnız benim!

sözlerle birlikte kendinden geçer, sopasıyla Uşak'ın boğazını sıkır.

Durumun farkına varır, Uşağa sarılmayı bırakır, Uşak yere düşer.

Komik bir jestle ölür. Cristobita, etrafı kolaçan eder, cesedi sürükleyerek soldan çıkarır.

[86-90] Rosita – Saat¹⁰

ROSİTA : Sonum geldi artık! Dayanamam daha fazla. En iyisi...en iyisi, öldüreyim kendimi, hemen şimdi!

Saat yerine Pierrot sahneye gelecek ve müzik eşliğinde Saatin sözlerini söyleyecektir.¹¹

“Öldüreyim kendimi hemen şimdi” ile birlikte metronom (120 hızda) açılır. Metronom'un (6) vuruşundan sonra Gitar harmonik seslerle (Çan Kulesi ezgisini) çalar. Her müzikal cümle sonunda ezgi değişik bir çeşitleme ile geliştirilir.

Pierrot, saat dekorunun ardından çıkar. Gitarın harmoniklerle çaldığı temadan sonra Pierrot konuşmasına başlar.

SAAT-Pierrot : Rosita, sabırlı ol. Ne yapabilirsin? Hem ne biliyorsun şimdiden neler olacağını? Burada güneş pırıl pırıldır, başka bir yerde yağmur yağar. Yarın rüzgar ne yandan esecek kim biliyor bunu, kim bilebilir? Ben hergün geleceğim zamanın sonuna kadar; yaşlandığın, hepsini unuttuğunda sana hatırlatırım bunları. Bırak sular aksın, yıldızlar ışsın. Sabırlı ol, Rosita!

Arpejle (İkinci çeşitleme) birlikte üç kez “saat bir” der ve çıkar.

Saat bir! Saat bir! Saat bir!

¹⁰ Rosita bir yeise kaptırır kendini. Aklından intihar düşüncesi geçer. Ancak Saat onu bu durumdan kurtarır. Ona sabırlı olmasını, herşeyi oluruna bırakmasını, zamanın herşeyi, her acıyı dindireceğini söyler. Rosita, acıktığını anlar. Dışarıdan bir şarkı duyulur.

¹¹ Provalar öncesinde bu sahneye, Cristobita, Cocoliche ve Baba tiplmelerinin de girmesi ve saat dişlilerinin hareketiyle dönen mekanik kuklalar gibi sahneyi katetmeleri düşünülmüştü. Ancak bu fikirden prova sürecindeki denemeler sonrasında vazgeçildi. Çünkü, oyunun genel üslubuna aykırı kaçıyor, diğer taraftan da Pierrot, Rosita diyalogunun sadeliğini zedeliyordu. Sonuçta, sahne, yalnız bir stilizasyon içerisinde Pierrot ve Rosita arasında gelişen fantastik bir diyaloga dönüştürüldü.

ROSİTA : Saat bir... Amma da acıktı karnım!

COCOLICHE R müzik "romantik parça"ya geçiş yapar.

COCOLICHE'NİN SESİ : Göklerde uçuyor iççeğişi sevgilimin!

ROSİTA : Uçuyor görüyorum... İç çeğişi sevgilimin.

Pierrot, sağ perdeyi kapatır.

İç çeğişi sevgilimin.

Pierrot, sol perdeyi kapatır, Rosita bütünüyle perdenin arkasında kalmıştır. Pencere dekorunu alarak sol kulisten çıkar.

II. SAHNE

COCOLICHE

ROSİTA

I. DELİKANLI

II. DELİKANLI

III. DELİKANLI

BABA

CRİSTOBİTA

AKSESUARLAR :

⇒ Mendil (Rosita)

⇒ Sopa (Cristobita)

[1] Cocoliche¹²

Romantik müzik devam etmektedir. (Oynayarak-Gülerek) Teması çalınmaya başladığında Cocoliche sol kulisten girer.

COCOLICHE : Rosita gelmedi. Ay ışığından korktu anlaşılan. Ay ışığı kötüdür aşıklara. (Islık) Balkonun camına küçük bir taş gibi çarptı ıslığım. Dün kara bir kurdele bağlamıştı saçlarına. Ne tuhaf şeyler söyledi : “başımdaki bu kara kurdele yemişlerin üstündeki küçük çürükler gibi. Onu gördükçe üzülmelisin, Cocoliche, çünkü sonunda tepeden tırnağa karalara bürüneceğim” birşey var ama...

Romantik Müzik-cümle biter. Ağlayarak-gülerek parçası başlar, Rosita perdeli bölümün içinde şarkıyı söyler.

[2-14] Cocoliche - Rosita¹³

ROSİTA : Oynayarak gülerem / Ölüme gidiyorum / Durmadan bir ateşe / Batıyorum sevgilim.

Şarkının sonunda perdeli bölümün üstünden yükselen küçük bir pencerenin ardında görünür.

COCOLICHE : Niye çıkmadın dışarı?

ROSİTA : Ah, sevgilim bir bilsen! Güneyden esen bir rüzgar yüreğimi allak bullak etti. Yüz yıl geçse üstünden gene dinmez acım.

COCOLICHE : Ne demek istiyorsun?

ROSİTA : Demek istediğim, sağına soluna bak da iyice, gör insanlar nelere katlanıyorlar, öğrensün yüreğin acıya katlanmayı, belki o zaman sen de katlanabilirsin buna...

COCOLICHE : Anlayamıyorum.

ROSİTA : Söyleyeceğim şey seni sarsacak azıcık da... Hazırlıklı olasın diye... Seninle evlenemeyeceğim.

¹² Cocoliche, Rosita'nın son buluşmadaki sözlerinden şüphelenir. Kötü bir şeyler olduğunu sezinler. Islık çalarak Rosita'nın pencereye çıkmasını sağlar.

¹³ Rosita şiirsel bir üslubla içinde bulunduğu durumdan bahseder. Ve onunla evlenemeyeceğini açıklar. Sebebini kısa zamanda öğreneceğini belirterek ayrılır.

müzik ani gilissando ile şaşırma efekti verir ve susar.

COCOLICHE : Rosita!

ROSİTA : Sen benim gözbebeğimsin! Ama evlenemeyeceğim seninle!

COCOLICHE : Rahibeler hiç kalır senin yanında! Kötü birşey mi yaptım? Ayy, ayy ayy!

ROSİTA : Yakında öğrenirsin. Şimdilik hoşçakal!

COCOLICHE : Gidemezsin, gidemezsin, olmaz, gidemezsin!

ROSİTA : Babam sesleniyor içerden. Hoşçakal sevgilim, hoşçakal.

Küçük pencere ve Rosita perdenin arkasında kaybolurlar.

[15] Cocoliche¹⁴

Cocoliche, "gidemezsin Rosita" ile birlikte sahne ortasına ilerler.

COCOLICHE : Sanki bir dağın tepesindeymişim gibi uğulduyor kulaklarım. Sanki bir kağıtmışım gibi bütün vücudumu sarıyor yüreğimin alevi. Ama bu olamaz; hayır hayır, hayır. Evlenmek istemiyor benimle? Ama Mairena'daki pazardan aldığım madalyonu verdiğimde yanağımı okşamıştı tatlı tatlı. Sonra o güllü eşarbi verdiğim gün ne içten bakmıştı bana... Sonra o yelpaze, hani üzerinde Pedro Romero'nun resmi olan, öpücüklerle boğmuştu beni o gün!.. Ya evet, öpücüklerle! Bir yıldırım düşseydi de başıma, ikiye bölse, öldürse gebertseydi beni, daha iyiydi. Ayy! Ayy! Ayy!

"Ayy! Ayy! Ayy!" la birlikte saksofon, sesi "taklitle" girer. Cocoliche, yere diz çökmüş yeri yumruklamaktadır. Müzik: "Çıplı aman"

[16-19] Cocoliche - I.-II.Delikanlı¹⁵

Delikanlılar müzikle birlikte antre yaparlar.

Sağ köşeden girdiklerinde müzisyenlerle birlikte şarkıyı söylerler.

DELİKANLILAR : Yavuklum yıkıyor / Irmakta çıplı aman / (2) O sularda ben de olsam / saçlarına dokunsam (2)

Delikanlılardan biri, "off ülen off" gibilerinden yere yığılır.

¹⁴ Duyduğu habere inanamaz. Büyük bir üzüntüye kapılır, ağlar.

¹⁵ Delikanlılar, Cocoliche'i teselli etmeye çalışırlar. Onu alıp götürürler

1.DELİKANLI : Hey, Cocoliche değil mi bu?

2.DELİKANLI : Evet ya... Niye ağlıyorsun? Hadi kalk... Koruda bir kuş bir ağaçtan diğerine kondu diye üzülmeye değer mi!

Sarılar Cocoliche'yi öper. Cocoliche "bırakın beni" gibilerinden bir şeyler söyler.

1.DELİKANLI : Canın çıksın ki bırakmayız. Hadi yürü, bir rüzgar esti mi tarlalardan doğru, ne üzüntün kalır, ne bir şey.

2.DELİKANLI : Haadi gidelim, hadi.

Son "Hadi" müzisyenlere bir çağrıdır. Müzisyenler kalkar, onlara katılır. Aynı anda hep birlikte Çıpıl Aman şarkısının ikinci bölümü söylenir.

Müzik kulisten bir süre devam eder, fade out'la sonlanır.

[20-41] Cristobita – Baba¹⁶

Cristobita ile Baba perdeli bölümden çıkarlar.

CRİSTOBİTA : Böylece pazarlığı sona erdirdik, kesiştik değil mi?

BABA : Evet bayım... ama...

CRİSTOBİTA: Ne aması, ama ne? Pazarlık bitti! Ben sana yüz pesata verip borçlarını kapatacağım, sen de bana kızını Rosita'yı vereceksin... Hem doğrusunu istersen, sevinmelisin bu pazarlığa, çünkü kız... azıcık geçkince...

BABA : Onaltı yaşında daha.

CRİSTOBİTA : Ben geçkin dedim mi geçkindir.

BABA : Evet.. bayım, geçkindir.

CRİSTOBİTA : Gene de güzel kız. Ne şeytan! Un bocatto di cardinali!

BABA : İtalyanca da mı biliyorsunuz?

¹⁶ Cristobita ile Baba pazarlığı bitirmişlerdir. Bu arada Cristobita "mal"ı kötülemektedir. Rosita'nın biraz geçkin olduğunu söyler. Baba, itiraz edecek olur, fakat Cristobita onu sindirir. Baba, Cristobita'nın nasıl biri olduğunu anlamıştır. Ancak çok da üzerinde durmaz, parasını almıştır çünkü.

CRİSTOBİTA : Yoo?! Hayır! Çocukken Don Pantaluçe adlı birinin yanında durmuştum da bir zaman, İtalya'ya, Fransa'ya götürmüştü beni... Ah Venedik, ah! Roma, Napoli, Floransa, Paris, Cannes, Nis... Ama bu seni ilgilendirmez!

BABA : Hayır... hayır bayım... beni ilgilendirmez.

CRİSTOBİTA : Hem yarın öğleden sonra bu iş bitecek artık, nikahı basalım.

BABA : Ama bu olamaz ki Don Cristobita!

CRİSTOBİTA : Kimmiş o bakayım bana olmaz diyen? Neden beynini dağıtmadım senin bu sözü söylerken bilmem! Çok adam öldürdü bu sopa... Fransız'ı, İtalyan'ı, Macar'ı, İngilizli, Alman'ı,

Baba'nın üzerine doğru yürümeye başlar.

Rus'u, Japon'u, Çinlisi, Hintlisi, Finlisi, Libya Birleşik Arap Cemahiri'lisi...

Baba, sol köşede parmaklarının ucunda titreyerek kalır.

Listesi var evde.

Cristobita, sahne ortasına geri dönerken... Ani bir dönüşle...

Sözümü dinle, ne dersem onu yap da

Sopasıyla, Baba'yı "dürtükler".

sen de geçme o listeye! Zaten ne zamandır kimsenin kafasına indiği yok, sabırsızlanıp duruyor elimde. Koru kendini!

BABA : Evet, bayım!

CRİSTOBİTA : Hadi, al şu parayı. Çok veriyorum ha! Pahalıya oturdu bu kız başa! Ama ne yapalım, iş iştir. Sözümden dönecek adamlardan değilim ben!

BABA : Ah, tanrım! Ne biçim bir adama veriyorum kızımı!

CRİSTOBİTA : Ne dedin? – Hadi yürü, gidelim de söyleyelim papaza.

BABA : Hadi.

"Hadi" (37) sözüyle birlikte Baba ve Cristobita çıkışa yönelirler. Aynı anda kulisten "Oynayarak-Gülerek" parçası çalmaya başlar. Rosita sözlerle müziğe eşlik eder. Baba ve Cristobita ağır devinimlerle yüzlerini seyircilere doğru dönmeye başlarlar. Baba mutlu bir ifadeyle şarkıyı dinlerken, Cristobita şaşkınlıkla Baba'ya bakar.

ROSİTA : Oynayarak gülerik / Ölüme gidiyorum / Durmadan bir ateşe / Batıyorum sevgilim.

CRİSTOBİTA : Bu ne yahu?

BABA : Kızım...şarkı söylüyor...çok güzel bir şarkıdır.!

CRİSTOBİTA : Peh! Ben ona öğretim nasıl şarkı söylenir...daha tabii olmalı...hani, şöyle güzel şarkılar vardır...

Cristobita, "Kurbağalar"¹⁷ şarkısını söyler.

Kurbağalar bağırır (Sopa dansı)

Kuak kuak kuak (Göbek dansı)

Çıkarken, Baba ona katılır ve birlikte şarkıyı söyleyerek çıkarlar.

¹⁷ "Kurbağalar bağırır: Kuak, kuak, kuak! / Derelerde çoğalır: Kuak, kuak, kuak / (2)
Ne güzeldir, kurbağalar / Derelerde, çoğalırlar / Ve durmadan bağırırlar"

III. SAHNE

I. KAÇAKÇI

II. KAÇAKÇI

III. KAÇAKÇI

ESPANTANUBLOS

CURRİTO

COCOLICHE

I. ARKADAŞ

II. ARKADAŞ

III. ARKADAŞ

IV. ARKADAŞ

CRİSTOBİTA

AKSESUARLAR :

- ⇒ Şişe
- ⇒ Tepsi
- ⇒ Mendil (Espantanublos)
- ⇒ Bardaklar
- ⇒ Tüfek, Kama, bıçak vb.
- ⇒ Korsan bandanası (?)

DEKOR :

- ⇒ Meyhane Panosu
- ⇒ Tabureler
- ⇒ Espantanublos'un barı
- ⇒ Sopa (Cristobita)

[1-3] Kaçakçılar – Espantanublos¹

Birinci ve İkinci Kaçakçı, Espantonublos'un açtığı sahne perdesinin arkasında, meyhanenin içinde, içki içip müzik çalarken görünürler. Birinci Kaçakçı'nın gitarla çalıp söylediği parçaya daha sonra diğerler de katılacaklardır².

[4-16] Espantanublos – Kaçakçılar – Genç Adam³

1.KAÇAKÇI : Hey, bana bak, Espantanublos! Bu güzel türkü susattı beni.
Şarap getir, Malaga şarabı! ⁴

ESPANTANUBLOS : Şimdi geliyor!

*Şarkı bitiminde, Espantanublos kaçakçılara şarap getirir. Tam b
anda, Genç Adam sol taraftan sahneye girer.*

*Kaçakçılar ve Espantanublos, Genç Adam'ı gözleriyle takip ederler.
Genç Adam oturduktan sonra arkasını dönerek onlara baka
Kaçakçılar ve Espantanublos gözlerini kaçırır. Genç Adam (b
pelerin hareketiyle) geriye döndüğünde, diğerleri aynı hızda on
dönerler.*

ESPANTANUBLOS : İçecek bir şey ister misiniz bayım?

CURRİTO : Off! Hayır.

ESPANTANUBLOS : Yeni geldiniz galiba kasabaya?

CURRİTO : Off! Evet.

ESPANTANUBLOS : İçinizi çekiyorsunuz?

CURRİTO : Off! Off!

¹ "Beylik kaçakçı tipleri" şarkı söyleyip eğlenmektedir.

² Sahnede gitar çalan müzisyen oyuncunun ayağını kırması ve bu nedenle müzisyenlerin bulunduğu köşe ayrılarak oyuna dahil olamaması üzerine, ilkgösterilerde bu bölüm değiştirilmiş, tedavi gerçekleştirildik sonraki oyunlarda yeniden ilk haline dönmüştür. Değiştirilerek sahnelenen hali şöyledir: Espantonublos perdeyi açtığında boş meyhane görünür. Gitar ezgisi devam ederken, iki kaçakçı sahneye girer Espantonublos tarafından karşılanırlar. Meyhanedekiler, kenarda çalan müzisyenle sözsüz iletişim kurar şarkısına alkışla eşlik ederler. Parça bittiğinde Espantonublos, gidip müzisyene birkaç kuruş atar.

³ Genç Adam gizemli bir havayla meyhaneye girer. Kaçakçılar onun polis olabileceğinden şüphelenirler meyhaneyi terkederler.

⁴ Prova öncesinde Kaçakçıların kendi aralarında İspanyolca konuşmaları ve böylece onların yabancı ve göç hallerinin vurgulanması düşünülmüştü. Ancak provalar sırasında İspanyolca'yı hakkıyla telaffuz etme güçlükleri ve oyunun genel üslubuyla uyumsuzluk nedenleriyle bu fikirden vazgeçildi.

2.KAÇAKÇI : Kimmiş?

ESPANTANUBLOS : Bilmem.

1.KAÇAKÇI : Ya aynasızsa....

Diğer kaçakçı tedirginlikle silahına uzanır. Onu sakinleştirerek

İyisi mi bizi tanımadan buradan uzaklaşalım.

Kulise doğru yönelmişlerken Currito hapsürür. Silahlarına uzanırlar ve durumu savuşturmaya çalışan tedirgin ifadelerle repliklerini söylerler

3.KAÇAKÇI : Gece de ne kadar temiz, pırlı pırlı.

Hep birlikte Currito 'nun vereceği tepkiye bakarlar.

2.KAÇAKÇI : Yıldızlar iniyor evlerin damlarına.

Hep birlikte Currito 'nun vereceği tepkiye bakarlar.

1.KAÇAKÇI : Denizle kucak kucağa olacağız güneş doğarken.

Hep birlikte Currito 'nun vereceği tepkiye bakarlar ve soldan belirli bir ritimle kaçarlar.

[17-18] Genç Adam – Espantanublos⁵

CURRİTO : Büsbütün beyazlara bürünmüş kasaba, baştan başa bembeyaz olmuş. Tepeden baktım da gelirken, ışıltısı gözlerimden girip ta ayaklarımın ucuna kadar indi. Bu Endülüslüler derilerini de beyaza boyayacaklar sonunda. Ama içim yanıyor benim. Ah, tanım! Keşke gelmeseydim!

Espantanublos, sahne önüne gelerek...

ESPANTANUBLOS : Bu da DonTancredo gibi yanmışlardan, ama ben...

[19-48] Espantanublos – Genç Adam – Cocoliche – Arkadaşlar⁶

⁵ Genç Adam şiirsel bir dille kasabanın tasvirini yapar. Espantanublos, Genç Adam'ı tanıyacak gibi olur. Fakat bu esnada dışarıdan sesler duyulur.

⁶ Cocoliche ve arkadaşları sarhoş bir halde meyhaneye girerler. Cocoliche, hayal kırıklığıyla Rosita'dan bahseder. Arkadaşlar, Cocoliche ile dalga geçmektedirler. Bu sırada Rosita'dan bahsedildiğini duyan Genç Adam grupla ilgilenmeye başlar. Cocoliche ile Genç Adam arasında bir gerilim yaşanır. Genç Adam gerginliği uzatmadan meyhaneden ayrılır.

Cocoliche, arkadaşlarla birlikte sarhoş bir halde meyhaneye girerler (Soldan).

Perdeli bölüme girer girmez, omuz omuza olan grup çözülür. Cocoliche'ye yakın olanlar onu bir tabureye oturtur. II.Arkadaş yere düşer.

COCOLICHE : Espantanublos, şarap getir bize, gözlerimizden fıskırana kadar içeceğiz. NE güzel olacak o zaman göz yaşlarımız; yakut gibi, topaz gibi...

HEPSİ : Çok doğru... Hey ! Ole! Vb.

COCOLICHE : Ne güzel şeyler söylerdi bana! Ne derdi biliyor musunuz "Cocoliche'm dudakların yeşil çilekler gibi, hem de..."

2.ARKADAŞ : Çok duygulu bir kadın! Öyle olmasaydı bu kadar üzülmezdim zaten Don Cristobita şişman yaşlı, sarhoş, uykucu herifin biri, üstelik de kaba mı kaba...

II.Arkadaş bu sözü söyledikten sonra I. arkadaş tarafından yere kaldırılır. Bir tabureye oturtulur.

Bu sırada Espantanublos, şarap dağıtmayı bitirmiş olmalı.

HEPSİ : Yaşa...!

1.ARKADAŞ : Kaba mı kaba...

ESPANTANUBLOS : Çocuklar, çocuklar...!

3.ARKADAŞ : Hadi şimdi şerefe.

1.ARKADAŞ : Şerefine içtiğim şeyin şerefine. Çünkü içmem gerek bir şeyin şerefine...

4.ARKADAŞ : Cocoliche, bu gece saat tam onikide kapıyı açık bulacaksın, sonra da herşeyi...

HEPSİ : Ole!

2.ARKADAŞ : Donna Rosita'nın şerefine!

II.Arkadaş, sözü söyledikten sonra yeniden yere yığılır.

CURRITO : Donna Rosita mı?

3.ARKADAŞ : Kocasını olacak herifin kurbağa gibi şişip şişip patlamasına!

CURRITO : Bir dakika baylar! Ben yabancıyım da buranın, öğrenmek istiyorum, bu Dona Rosita, niye şerefine içiyorsunuz böyle gülüşerek?

COCOLICHE : Neden ilginizi çekti bu kadar, yabancısınız?

CURRİTO : Öğrenmek istedim yalnızca.

COCOLICHE : Espantanublos, kapa şu kapıyı – neredeyse Mayıs'a gireceğiz ya- bak, gene de üşüyor bu bay.

2.ARKADAŞ : Yüzü de üşüyor herhalde, baksanıza sımsıkı örtmüş.

II.Arkadaş yeniden ayağa kalkarak Currito'ya yaklaşıp. Sözünü söyler, Curito'nun hafif bir imesiyle arkadaşların üstüne düşer.

CURRİTO : Ben gelip dostça bir şey sordum size, siz benimle alay ediyorsunuz. Şakadan başka bir şey kalmamış içinizde anlaşılır.

COCOLICHE : Ne yapacaksınız kim olduğunu öğrenip de?

Cocoliche, Currito'nun üzerine doğru –kabadayı tavırlarıyla- yürür.

CURRİTO : Bir önemi var benim için ki soruyorum.

COCOLICHE : İyi öyleyse, adı Dona Rosita'dır, alanda oturuyor, Endülü's'ün en güzel şarkı söyleyen kızı, benim...evet! Benim sevgilim!

Cocoliche, sözlerini sahne önüne gelerek söyler ve sonunda yere çökerek ağlamaya başlar.

Arkadaşlar, Cocoliche'yi yerden kaldırıp yerine oturtur.

3.ARKADAŞ : Don Cristobita'ya varacak, Cristobita'ya... bi düşün! Neler olabilir!

HEPSİ : Ole!

CURRİTO : Özür dilerim. Konuşmanızla ilgilenmem, benim de bir zamanlar Rosita adında bir sevgilim vardı da...

1.ARKADAŞ : Artık değil mi sevgiliniz?

CURRİTO : Hayır. Günümüzün kadınlar, nedense, sümsük heriflere daha düşkün. İyi geceler.

4.ARKADAŞ : Bayım, durun, gitmeden bir şarabımızı içmez misiniz?

4.Arkadaş, Currito'nun yanına giderek, içki sunar, fakat Currito bunu reddedince oracıkta duran bir tabureye çökerek kalır.

CURRİTO : Teşekkür ederim, ama içki içmem de... Hoşçakalın!

ESPANTANUBLOS : İyi geceler!

CRİSTOBİTA : Şarabın var değil mi, bol?

ESPANTANUBLOS : Ne çeşit isterseniz.

CRİSTOBİTA : Ne varsa, hepsini istiyorum!

Cristonita fiçuların önündeki tabureye oturduğunda fiçunun arkasından kafasını çıkaran arkadaşlar seslenir.

ARKADAŞ : Cristobita!

CRİSTOBİTA : Ha? Kim o bağırın?

ESPANTANUBLOS : Herhalde bir köpektir, dışarlarda.

Ayağa kalkıp ortalığı kolaçan eden Cristobita sözlerini şarkı formunda söyler.

CRİSTOBİTA : Kuyruğunu çeksin altına da, kessin sesini, yoksa bağırmayı da, ulumayı da öğretirim ben ona.

ESPANTANUBLOS : Tatlı şarabımız var...beyaz şarabımız var...ekşi...şarabımız...her çeşit şarabımız...

CRİSTOBİTA : Hem de ucuza değil mi? Bir yığın hırsızınız hepiniz! Söyle bakayım, "bir yığın hırsız" de!

ESPANTANUBLOS : Bir yığın hırsızız.

CRİSTOBİTA : Donna Rosita ile evleneceğim yarın. Çok şarap istiyorum, çok...kana kana bir içeyim şöyle.

Espantonublos içki hazırlamaya yönelirken Cristobita yeniden tabureye oturur, aynı fiçi oyunu.

1.ARKADAŞ : Cristobita içip içip uyur!

2.ARKADAŞ : İçip içip uyur!

CRİSTOBİTA : Brrrr. Br. Br. Br. Fiçılar mı konuşuyor? Yoksa alay mı ediyorsun sen benimle, aldatıyor musun beni?

ESPANTANUBLOS : Ben? Ben?

CRİSTOBİTA : Kokla bakayım şu sopayı! NE kokuyor?

ESPANTANUBLOS : Şey kokuyor...şey...

CRİSTOBİTA : Söyle diyorum!

ESPANTANUBLOS : Beyin kokuyor!

CRİSTOBİTA : Ya ne sanıyordun? İçip içip uyurmuş, şimdi görürüz kim içiyor kim uyuyor, sen mi ben mi?

ESPANTANUBLOS : Ama Don Cristobal, Don Cristobal!

1.ARKADAŞ : Cristobita göbeğini sakın, göbeğini koru!

2.ARKADAŞ : Göbeğini koru!

CRİSTOBİTA : Sonun geldi senin. Aşağılık, pis, iğrenç köpek.

ESPANTANUBLOS : Ah, sevgili Don Cristobita'm benim!

Espantanublos Cristobita'nın ayağına kapanır.

1.ARKADAŞ : Şişgöbek!

CRİSTOBİTA : Benimle alay etmek ha? Nerede duyulmuş böyle şey! Al sana şişgöbeği, al sana şişgöbeği, al sana, al sana, al sana, al!...

[85-ek] İki Arkadaş – Cristobita

Cristobita Espantanublos'u sopasıyla öldürür. Espantanublos'un bileğini kulağına tutarak ölüp ölmediğine bakar. Eli yer bıraktığında, İki arkadaş çılgınlığı basar. Sessizce kaçmaya yeltenirler. Cristobita, önce, iki arkadaş'ın kaçmaya çalıştığı yönün tam tersine yönelir. Sonra aniden dönerek arkadaşları görür. Sopasıyla yer vurarak onları durdurur.

CRİSTOBİTA: Brrr. Bak sen... fiçı fareleri geziniyormuş buralarda... Koruyun kendinizi...

Delikanlılar Cristobita'nın ayağına kapanır

ARKADAŞLAR : Acı bize Don Cristobita...!

CRİSTOBİTA: Hepiniz aşağılık köpeklersiniz...

ARKADAŞLAR: Aşağılık köpekleriz, Don Cristobita!

CRİSTOBİTA: Pislik hırsızlarsınız...

ARKADAŞLAR: Pislik hırsızlarız, Don Cristobita!

CRİSTOBİTA: Asalak sümüklü böceklersiniz...

ARKADAŞLAR: Böcekleriz, Don Cristobita!

Arkadaşlar sözlerle birlikte yukarı seğirtirken Cristobita'yı da kaldırırlar.

CRİSTOBİTA: Peki, neden böylesiniz, ha neden?

Cristobita Arkadaşların kollarından iner

Göbeğiniz yok da ondan. Uyuşukluktan titreşir durursunuz, şu yerde yatan aylaktan hiçbir farkınız yok, ha varsınız ha yoksunuz... Hepsi bir... Böyle mi kalacaksınız, yoksa yollayın mi sizi çukura ha!

1. ARKADAŞ : Yollama Cristobita!

2. ARKADAŞ: Böyle kalmayacağız

ARKADAŞLAR BİRLİKTE : Göbek yapacağız...

CRİSTOBİTA: Ah, ne akıllı şeyler...

Yerde yatan Espantonublos'un ceplerini karıştırıp bir kağıt bulur, Arkadaşlara uzatır

Peki o halde, alın bakalım, imzalayın şurayı... İmzala dedim...

ARKADAŞLAR: Kalem var mı?

Önceki gibi Espantonublos'un tezgahından bir kalem bulup verir. Arkadaşlar kağıda imza atar atmaz hızla kağıdı alır

CRİSTOBİTA : Üst tarafını ben doldururum. Bundan böyle, bir iş kazası sonucu aramızdan ayrılan Espantonublos'un meyhanesi artık sizin. Tabii, bana olan borçlarıyla, 100, 200, hayır, 1000 peseta borcuyla beraber.

ARKADAŞLAR: Borcu mu vardı?

CRİSTOBİTA : Ben var dedimse vardır... Artık bol çalışmayla uyuşukluktan kurtulacaksınız, benim için, benimle, bana çalışacaksınız. Belki bu meyhane bugün küçüktür, ama gelecekte, sizin çalışmanız ve dirayetinizle büyüyecek, gelişecek, hatta ve hatta dünyaca tanınacaktır...

CURRITO: Bir dakika bayım! Ayakkabıcınız galiba?

CANSA: Ne? Hi? Eysel?

CRISTOBITA : Sopasını konuşmanın coşkusuyla sallarken tavana "saplar"
Arkadaşlar sopayı kurtarmada Cristobita'ya yardım ederler. Sopa
tavandan ayrılınca hepsi yere düşerler

İşte bölünmez bütünlük dediğin böyle olur... Bundan böyle bir an bile yanından
ayrılmayın da, insanlarla nasıl alışveriş yapılmış öğreteyim size. Parolanız: Çalışmal
ve ezmektir. İlk hedefiniz...

ARKADAŞLAR : bir an düşünüp yerde yatan Espantanublos'u farkeder

dükkanınızı şu iğrenç fareden temizlemektir... Sonra da... herkesi... İleriii....

CRISTOBITA : Cristobita, perdeli bölüme girer. Arkadaşlar iki köşeden perdeyi tutarak
kapatırlar ve içeri girerler. (Cristobita müziği... Cristobita, bu sırada
"göbek dansı" yapmaktadır)

ARKADAŞLAR : Sisgöbek!

CRISTOBITA : Benimle alay etmeyin? Benimle alay etmeyin? Benimle alay etmeyin?

ARKADAŞLAR : Yerde yatan Espantanublos'un ceplerini karıştırıp bir kağıt bulur.

CRISTOBITA : İki Arkadaş - Cristobita

CRISTOBITA : Espantanublos'u sopasıyla öldürdü. Espantanublos'u öldürdü.

CRISTOBITA : Üst tarafın den olduğunu. Bundan böyle bir iş kazası sonucu

CRISTOBITA : Grrr. Bak sen... bak sen... bak sen...

ARKADAŞLAR : Bircu mu vardı?

CRISTOBITA : Ben var dedimse vardır... Artık bol çalışmaya çalıştuktan

CRISTOBITA : Benim için benimle bana çalıştuktan sonra bir iş kazası sonucu

ARKADAŞLAR : Aşağılık köpekler! Don Cristobita!

CRISTOBITA : Pislik hirsizlersiniz...

ARKADAŞLAR : Pislik hirsizlersiniz. Don Cristobita!

IV. SAHNE

DELİKANLILAR

CURRİTO

CANSA

COCOLİCHE

ROSİTA

PIERROT

AKSESUARLAR :

⇒ Ayakkabı ya da ayakkabı kutusu (Cansa için)

⇒ Çelenk ve Kama (Rosita için)

İki çakırkef arkadaşı, sarhoş Cocoliche'yi taşıyarak soldan girerler.

Sahne ortasına geldiklerinde dururlar

I.ARKADAŞ : Hey, bana bak, ne yapacağız bunu, taşıyacak mıyız hep böyle?

II.ARKADAŞ : Bırakalım buraya; hiç üzülme, çiy yağmaya başlayınca nasıl olsa kendine gelir.

Cocoliche'yi yere bırakırlar. Birbirlerine yaslanarak sağdan çıkırlar.

Arkadaşların çıkmasıyla birlikte Currito sahneye gelir. Müzik kesilir ve Currito konuşmaya başlar.

CURRİTO : Çok iyi olmuş geldiğim. Kızgınlıktan ne söyleyeceğimi bilemiyorum. Ah Dona Rosita, demek yarın evleniyor. Hem de Don Cristobita adında biriyle...! Hayır olamaz, inanmam buna. Beni seviyor Rosita. Gerçi beş yıl geçti aradan, fakat... yine de... Ah, biri geliyor. Hey, Cansa-Almas bu...

Cansa-Almas, elinde bir çift ayakkabı –ya da ayakkabı kutusuyla- soldan girer

CURRİTO : Bir dakika bayım! Ayakkabıcımız galiba?

CANSA : Ne..? Hi..? Evet..?

CURRİTO : Çok uzun yoldan geliyorum da... Yeni bir ayakkabıya ihtiyacım var.

CANSA : Şey... bu ses... Acaba sizi tanıyor muyum bayım?

Currito arkasını dönerek, yüzündeki maskeyi indirir ve aniden dönerek

CURRİTO : Olabilir!

CANSA : Currito!

Sarırlılar. Cansa, Currito'nun midesine bir yumruk atarak...

CANSA : Seni alçak seni,

Elindeki kutuyla sırtına vurur

Amma da şişmanlamışsın.

Currito, yere yığılır.

CURRİTO : Ah, evet!

CANSA : Döndün demek!

CURRİTO : Döndüm Cansa'cığim, döndüm.

CANSA : Niye gittiğini hiç anlamamıştım zaten.

CURRİTO : Ben de bilmiyorum neden gittiğimi. Aslında çok sıkılmıştım buralardan. {Ben de limana gittim, limana. Şimdi de oradan geliyorum, limandan} Nasıl anlatayım bilmem ki. Ben giderken oralarda hergün düğün bayram sanıyordum. Yolların iki yanında bembeyaz hanlar, çıplak kollu sarışın kızlar, neler neler düşünmüştüm, ama, hiçbiri çıkmadı düşündüklerimin. Çok daha yıpratıcı, çok daha can sıkıcı oraları.

CANSA : Sonunda döndün ya, boşver.

CURRİTO : Döndüm Cansa, döndüm. Fakat, hiçbir şey eskisi gibi değil.

CANSA : Eskisi gibi olmayan ne?

CURRİTO : Rosita! Rosita evleniyormuş!

CANSA : Ha, evet! Don Cristobita'yla! Gelinin ayakkabılarını da ben yapıyorum.

Currito, düşünür, Rosita'yi görmek için Cansa iyi bir fırsattır

CURRİTO : Cansa! Cansa! Cansa'cığim...! Onu mutlaka görmeliyim Cansa, bana yardım etmelisin.

CANSA : Olacak iş değil. Don Cristobita'yı tanıımıyorsun sen.

Kaçar, Currito peşine takılır

CURRİTO : Yarın senin yerine ben götürüyem ayakkabıları.

CANSA : Yok yok olmaz, başımı derde sokma benim.

CURRİTO : Hadi ne olur, oğullarımı seversen kırma beni, bırak gideyim senin yerine.

CANSA : Yok, olmaz, hayır.

CURRİTO : Bak, Limanda çok iyi para yaptım. Bu iş için sana para da veririm.

CANSA : Yok yok, olmaz.

CURRİTO : Hatırlıyor musun Cansa'cığim...

Ağlıyormuş gibi yapar

Babam ne çok severdi seni.

CANSA : Yeter! Sus ne olursun, sus, söyleme! Ne yapayım! Peki, git, sen git! Ben evimde otururum. Biliyor musun gerçekten de baban çok severdi beni. Çok, çok, çokook!

Currito'nun pelerinine burnunu siler. Currito, pelerinini çekerek...

CURRİTO : Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim.

Cansa, burnunu silmeye, ağlamaya devam eder.

Cansa! Cansaaa! Cansaaaaa!¹

Pelerinini Cansa'nın elinden kurtarıp yere düşer

CANSA : Gene portakal mı satacaksın eskisi gibi? Ne güzel bağıırırdın! Portakal, poortakaal...

Cansa sağ kulise doğru bağıırarak yürür... Currito sinirle peşine takılır...

Tam kulisten çıkacaklarken, Currito yumruklarını kaldırarak Cansa'nın üzerine çullanır. (Bu hareketin üçte ikisi kuliste tamamlanacaktır) Cansa'nın "Portakal" diye bağıırışı kesilir.

¹ Cansa Almas'la Currito arasında bir pelerin oyunu oynanır. Cansa Currito'nun babasıyla ilişkisini gözyaşları içerisinde anlatarak, Currito'nun pelerinine burnunu silerken anlattıkları giderek erotik bir hal almaya başlar (O beni okşar severdi... ben de onun kucağıma oturtup...), bu sırada pelerinini Cansa'dan kurtarmaya çalışan Currito'nun çekiştirmeleri de şiddetlenir ve Cansa'nın anlatısı iyice zıvanadan çıkmaya başladığı bir anda, çekiştirmenin şiddetiyle Cansa'nın elinden kurtulan Currito bir an için havada asılı kalır ve yere yuvarlanır.

Müzik başlar (Oynayarak-Gülerek parçası yavaş...)

Pierrot soldan girer. Müzisyenler de sağ taraftan enstrümanlarını çalarak gelirler. Barış, sahneye girince oturacak, Serhan ve Can Pierrot'nun yanında yer alacak.

Pierrot, Cocoliche'yi yüzü seyirciye gelecek şekilde çevirir.

PIERROT : Olan bitenden haberi bile yok, sızmış gitmiş... Ama Dona Rosita'nın kalbini kaybediyor, o da başka, minicik bir kalp, şu kadarlık.

Seyirciye anlatmaya başlar... Müzisyenler de Cocoliche'nin etrafında bir tur atarak sağ köşedeki yerlerini alırlar.

Dona Rosita'nın ruhu tıpkı o pazarlarda satılan istiridye kabuğundan kayıklar gibi, içinde minik bir makasla bir yüksük olan Valencia kayıkları gibi. Bu arkadaş da o kayığın küçük yelkenine bir "anı" damgası basıp kentli yoluna gidecek, kendi yoluna, kendi yoluna..

Pierrot, sağdan çıkar. Kulisten perdeli bölüme geçer.

COCOLICHE : (uykusunda) Cristobita döver seni, sevgilim! Yemyeşil bir göbeği, yemyeşil bir kamburu var. Geceleri uyuyamazsın onun horlamasından. Sonra ben, ah, nasıl öperdim seni şapur şapur! Ah, ne üzüldüm başında o kara kurdeleyi görünce! Sonunda tepeden tırnağa karalara bürüneceğim.

Müzik devam etmektedir. Perdeli bölümden Pierrot ve Rosita çıkarlar. Müzik eşliğinde yürüyerek (cocoliche'nin sağından ve solundan dolanarak) sahne önüne gelirler.

Rosita ilk sahnedeki gibi dönerek Pierro'nun verdiklerini alır. Önce siyah bir taç, sonra da kama...

Rosita, elinde tuttuğu kamayla birlikte "Oynayarak-Gülerek" şarkısını söyleyerek soldan çıkar.

COCOLICHE : Ah, Tanrım! (Kalkar) Uyanığım. Hiç kuşum yok, uyanığım. Oydu, kendisi, yas elbisesi giymiş. Sanki şimdi bile önümde, şuracıkta... bu müzik de... Dah önce hiç gerçekten ağlamamıştım ben! Doğru söylüyorum. Bu ilk! İlk!

Yavaşça arkasını döner ve perdeli bölüme girer.

V.SAHNE

FİGARO

CANSA

ÇOCUK

CURRİTO

CRİSTOBİTA

CRİSTOBİTA'NIN ADAMLARI

GENÇ KIZ

MAJA

MÜŞTERİ

AKSESUARLAR :

⇒ Ustura (havlu vb.)

⇒ Rosita'nın ayakkabıları

⇒ "Yeryüzünde Düş Kırıklığına Uğramış Olanların Yuvası" tabelası

⇒ Yelpaze (genç kız)

⇒ Uzun sigara ağızlığı

DEKOR :

⇒ Figaro'nun berber koltuğu

⇒ Cansa'nın ayakkabı sandığı

[1-7] Figaro – Cansa – Çocuk¹

“Yeryüzünde Düş Kırıklığına Uğramış Olanların Yuvası” tabelası Pierrot tarafından perdeli bölüme asılır.

Müzik ağır olarak devam ederken, sağ ve sol kulisten Cansa ve Figaro müziğin ritmiyle sahnedeki yerlerini alırlar.

Müzik hızlı ritimli bir parçaya geçer.

Cansa ve Figaro aynı ritime uyarak oynamaya başlarlar.

FİGARO : Çok önemli bir müşteri gelecek bana bugün.

CANSA : Kimmiş o? Kimmiş?

FİGARO : Don Cristobita gelecek; Don Cristobita canım, eli sopalı...

CANSA : Aman ne iyi, ne iyi...vah vaah! Aman pek güzel pek güzel!

FİGARO : Evet, evet! Gelecek!

ÇOCUK : Ayakkabıcı – bıcı, bıcı, bıcı- / Soksana bizini –bizi, bizi,bizini / Mini mini deliğe, mini mini deliğe.!

FİGARO : Ah! Seni küçük yaramaz! Çapkın seni!

Figaro, çocuğun peşinden koşarken, sahneye -soldan- giren Currito ile çarpışır. Çarpışma anında müzik kesilir.

[8-21] Figaro – Cansa – Currito²

CURRİTO : Sen beni usturanla kesecek olursan, ben de senin gözlerini oyarım.

¹ Berber Figaro ve Ayakkabıcı Cansa dükkanlarında bir yandan işleriyle meşgul olurken bir yandan da sohbet etmektedirler. Figaro, Cristobita'nın düğün hazırlığı için kendisine traş olmaya geleceğinden bahseder. Cansa, “Cristobita'nın gelmesinden çekindiğini” sözleriyle belli eder. Figaro'ya bu durumu belli etmez. Sahneye giren Çocuk ayakkabıcıyla alay eder, Figaro onu koşturur. Figaro geri dönerken, bu sırada sahneye giren Currito ile çarpışırlar.

² Berber, Currito'ya berberliğini öven bir ufak mim gösterisinden sonra traş olup olmayacağını sorar. Currito Figaro'yu ciddiye almaz ve Cansa'ya yönelir. Figaro Currito'yu tanımıştır. Onun geçmişte portakal satıcısı olmasıyla alay edercesine, Currito'nun geçmişteki bağırışını taklit eder. Currito, Cansa'dan ayakkabıları ister, Cansa bir an tereddüt edince Currito baskı yapar. Bu sırada Figaro olan biteni merak ederek, ayakkabıcı dükkanına yavaşır. Ayakkabıları eline alan Currito “Rosita'yla özdeşleştirdiği ayakkabılara” sevgi gösterisinde bulunur. Figaro bir şeyler döndüğünü sezinler ve yakında herşeyin kendi dükkanında çözüleceğini söyler.

FIGARO : Özür dilerim, mesiu! Tıraş mı olmak istiyorsunuz? Dükkanım emrinize amadedir...

CURRİTO : Canın çıksın e mi!

FIGARO : Portakal, poooortakaaaaa!

Currito, sinirli bir şekilde Figaro'ya bakar. Figaro toparlanır, işiyle ilgileniyormuş gibi yapar.

CURRİTO : Cansa-Almas, yer bakalım şu gelinin ayakkabılarını, kutusunu da...

CANSA : Ama...ama...ama...

CURRİTO : Ver diyorum sana!

CANSA : Peki, peki...kıзма...al

Currito, Cansa'da ayakkabıları alınca sağ-öne doğru yönelir ve diz çöker, onunla aynı anda Figaro "yüksük arama" oyununa başlar.

FIGARO : Yüksüğümü yitirdim/şeytan aldı götürdü/ satamadan getirdi/ Ah, burdaymış...

CURRİTO : Minicik ayakları Donna Rosita'mın. Ah benim olsanız. Canım Donna Rosita, güzel Donna Rosita!

CANSA : Hadi git artık! Çekil başımdan! Çekil git!

Currito ayağa kalkarak...

CURRİTO : Rosita benim olmamanı aklım almıyor senin... Ayışığından dökülen iki damla gözyaşı sanki bunlar. Liliput'da iki küçük kule... Kule..kule...kule...

Currito'nun sözleri biter bitmez, Figaro sahne önüne gelerek....

FIGARO : Bir şeyler dönüyor! Birşeyler oluyor! Kokusunu alıyorum! Yakında öğrenirim herşeyi. Bir haberin dünyaya yayılması için önce berber dükkanından geçmesi gerekir. Berber dükkanları olayların kavşak noktalarıdır... kafaların terazisi biziz; saç ormanlarında dolaşırken, alttan alta akıp giden düşünceleri seziveririz. Berber koltuklarında uyuyakalan o çirkin kafaların ne tatlı masallarını anlatabilirim size....

Cristobita'nın iki adamı sağ ve soldan girerler. Figaro'yu tutup kaldıracak berber koltuğunun başına yerleştirirler. Cristobita girer koltuğa oturur.

CRİSTOBİTA : Hadi, çabuk, çok çabuk, sallanma, şöyle güzel, kusursuz bir traş anladın mı, evleniyorum bugün! Brr! Hiçbirinizi çağırmayacağım ama; çünkü bir yığın hırsızınız hepiniz!

FİGARO : Öyledirler.

CRİSTOBİTA : Öylesiniz!

FİGARO : Ya, ya.. öyledirler... Saat onu on geçiyor.

CRİSTOBİTA : Onu, on biri bilmem ben, hadi çabuk ol, durma!

CANSA : Şeytanın dölü!

Cansa-Almas'ın "küfür"ü duyulunca, Cristobita, adamlarına Cansa'nın dükkanını yıkmaları için emir verir.

Cristobita'nın adamları, Cansa'nın dükkanını yıktıktan sonra Cansa'yı sürükleyerek götürürler.

CRİSTOBİTA : Hadi başla!

FİGARO : Ne güzel bir kafa bu! Gerçekten, görülmemiş bir şey! Eşsiz bir kafa!

CRİSTOBİTA : Başla diyorum!

FİGARO : Tra-la-la-la-la!

CRİSTOBİTA : Bana bak bir yerimi kesecek olursan, sonra ikiye ayırırım seni ortadan. Böyle, kanal gibi, anlıyor musun, ona göre!

FİGARO : Oh, hiç keser miyim! Ne güzel bir kafa! Tra-la-la-la-la! Bayıldım, bayıldım! Tra-la-la-la!

³ Cristobita traş olmak için berbere gelir. Her zamanki gibi ortalığa hakaretler savurur. Cansa'nın kendisine küfür ettiği duyan Cristobita Cansa'yı döver. Traş olmaya başlar. Bu arada Figaro'ya da tehtitler savurur.

[36-49] Figaro – Genç Kız - Cristobita – (Cristobita'nın Adamları) – Cansa – Maja
- Müşteri⁴

Müzik girer, Genç kız perdeli bölümden çıkıp sahne önüne ilerlerken, arkasından Müşteri ve Maja görünür.

Müşteri, kıyafetini düzeltir, kendisinden para isteyen Maja'ya para verir. Genç kıza bir bakış atarak soldan çıkar. Maja, Perdeyi kapayarak içeri girer.

Genç kız şarkısına başlar⁵. (Esperame en el cielo'nun türkçesi⁶)

FİGARO : Ah, çok hoş bir şey! Zaten kuşkulanıyordum! Ne inanılmaz bir şey! Don Cristobita'nın kafası odundan! Hem de kara kavak! Ha, ha, ha! Bak, şu boyaya bak! Şu boyaya! Ha, ha, ha! Alnında budaklar var. Onun için reçine gibi teri desene! Ne ilgi çekici şey! Ne şaşılacak şey!

CRİSTOBİTA : Hadi, hadi....brrrrr...hadi, hadi...!

FİGARO : Tamam, şimdi! Evet bayım! Şimdi hemen!

Genç kız şarkı söyleyerek, Cristobita'nın uyumasını sağlar.

Şarkının sonunda Cansa dayak yemiş bir halde sahneye gelir ve Genç Kız'ın kucağına yığılır.

Genç Kız Cansa'yı sürüyerek perdeli bölüme taşır. Figaro, Cansa'nun yıkılan dükkanının parçalarını perdeli bölüme taşır.

DEKOR

⁴ "Yuva"dan bir kız çıkar ve şarkı söyler. Figaro, Cristobita'nın kafasının odundan yapılma olduğunu anlar.

⁵ Oyunun ilk gösterilerinden sonra kimi seyircinin Genç Kız'ın konumunu anlayamadıklarını söylemesi üzerine, sonraki gösteriler için bu sahnenin mizanseninde değişikliğe gidildi. Bu yeni mizansende, Genç Kız perdeden çıkar, arakasında Müşteri vardır, sahte bir gülümsemeye Müşteri'den para alır, Müşteri uzaklaşırken görünen Maja, parayı Genç Kız'dan alıp, göğsüne sıkıştırır, Maja kaybolurken sahne önüne ilerleyen Genç Kız şarkısını söylemeye başlar.

⁶ Ah kalbim benden önce gideceksen /Gökyüzünde beni bekle/ Bekle beni hemen geleceğim /Senin olduğun yere.

124 Cristobita'nın iki adamı sahneye gelirler. Cristobita'nın uyumuş olduğunu görürler. Berber koltuğuyla birlikte Cristobita'yı taşıyıp sahneden çıkarırlar.

125-126 Figaro - Genç Kız - Cristobita - (Cristobita'nın Adamları) - Canaşa - Maja

Figaro, perdeli bölümden çıkar, berber koltuğunun gitmiş olduğunu farkedip peşi sıra telaş içinde sahneden çıkar.

Müzik devam eder (Esperame)

Genç kız sahneden çıkar. (Esperame en el cielo'nun türküsü)
FIGARO - OĞLAN
FIGARO : Ah, çok hoş bir şey! Zaten kışkırtıyordum! Ne inanılmaz bir şey! Don Cristobita'nın kafası odunsun! Hem de kafa kavrak! Ha, ha, ha! Bak, şu boyaşa bak! Şu boyaşa! Ha, ha, ha! Alınada budaklar var! Ounun için için... Ne güzel çekici şey! Ne şaşılacak şey!
CRISTOBITA : Hadi, hadi... bittir... hadi, hadi...!
FIGARO : Tamam, şimdi! Evet bayım! Şimdi hemem!

Genç kız sahneden çıkar. Cristobita'nın kıyımazını sağlar.
Şarkının sonunda Canaşa çok sevdiği bir kadınla sahneden gelir ve Genç Kız'ın kucagina yığılır.
Genç Kız Canaşa'yı sürürerek perdeli bölüme çıkar. Figaro, Canaşa'nın yutulmuş dükkânının perdeli bölümüne çıkar.
FIGARO : Ne güzel bir kafa! Ne güzel bir şey! Ne güzel bir kafa!
FIGARO : Oh, hiç keser miyim! Ne güzel bir kafa! Tra-la-la-la! Bayıldım, bayıldım! Tra-la-la-la!

1 Cristobita traş olmak için berbere gelir. Her zamanı gibi orijinal hakaretler savurur. Canaşa'nın kendisine karşı enişesi dıyan Cristobita Canaşa'ya döner. Traş olmaya niyetli. Bu arada Figaro'ya da teklifler savurur.

VI. SAHNE

ROSİTA

CURRİTO

BABA

CRİSTOBİTA

Papaz Yrd. ÇOCUK (Cristobita'nın Adamı)

COCOLİCHE

PIERROT

KONUKLAR

AKSESUARLAR :

- ⇒ Rosita'nın düğün ayakkabıları.
- ⇒ Gazete (Baba)
- ⇒ Currito'nun bıçağı.
- ⇒ Rosita'nın Şalı.
- ⇒ Cristobita'nın sopası süslenecek
- ⇒ Geniş kenarlı bir şapka (Cristobita)
- ⇒ Şarap şişesi
- ⇒ Gaz lambası

DEKOR :

- ⇒ İki dolap
- ⇒ İki koltuk
- ⇒ Sehpa
- ⇒ Rosita'nın yatak odası panosu.

[1] Rosita¹

V. Sahnenin sonunda çalmaya başlayan müzik (esperame) ile bu sahneye geçiş yapılır. Müzikle birlikte perdeli bölüm bir makara vasıtasıyla açılır.

Perdenin ardından gelinlik kıyafeti içerisinde Rosita görünür. Perdenin açılma ivmesine bağlı olarak başını yavaşça kaldırır.

Müzikte Chorus bitiminde konuşmasına başlar. Konuşmayla birlikte öne doğru yürümeye başlar.

ROSİTA : Herşey bitti artık! Herşey! Tıpkı Mariana Pineda gibi ölümüne gidiyorum. Ölümle evlenmeye giderken boynunda bir demir vardı onun... benim de bir gerdanlık var... Don Cristobita'nın verdiği bir gerdanlık!

[2-19] Currito – Rosita²

Aynı tonda (esperame) bir ezgiyle söylenen Currito'nun şarkısı³ sahne dışından duyulur.

CURRİTO : Rosita, Rosita'm! / Ah bıraksalar görsem ayaklarını bir / Ah neler olur neler / Neler neler..!

ROSİTA : Ah, Santa Rosa'm benim! Kim söylüyor bu şarkıyı?

CURRİTO : (kapıda belirir) Girebilir miyim?

ROSİTA : Kimsiniz?

CURRİTO : İnsanlardan bir insan.

ROSİTA : Ama... yüzünüz görünmüyor?

CURRİTO : O küçük güzel gözleriniz görse tanır yüzümü.

ROSİTA : Bu ses...

CURRİTO : Bak hele!

Currito : "bak hele" ile yüzündeki mendili indirir.

¹ Rosita, tamamiyle çaresiz bir durumda "ölümle evlenmeye" hazırlanmaktadır. Ağlayarak şarkı söyler.

² Dışarıdan Currito'nun bir şarkı söylediği duyulur. Rosita, şarkıyı kimin söylediğini merak eder. Currito eve girince, Rosita önce korkar. Currito maskesini açarak kendisini tanıtır. Rosita için işler, şimdi daha karışık bir hal almıştır. Bir an evvel Currito'nun gitmesi için çok çalışır. Ancak başaramaz.

³ Rosita, Rosita'm!/ Ah bıraksalar görsem ayaklarını bir/ Ah neler olur neler/ Neler neler!

ROSİTA : Currrito!

Rosita, "Currrito" dediği anda müzik ani glissando ile şaşırarak ve sona erecektir.

CURRİTO : Evet, evet, Currrito. Hani o dünyayı görmeye çıkıp giden, şimdi de evlenmeye gelen seninle...

diz çöker.

ROSİTA : Hayır hayır! Ah, tanrım! Git burdan çabuk!

Sözlüyüm ben,

sağ köşeye kaçır.

hem, üstelik seni de sevmiyorum; bırakıp kaçmıştın beni! Cristobita'yı seviyorum ben artık! Hadi git! Git!

CURRİTO : Gitmem bir yere! Niçin geldim sanıyorsun buraya?

Currrito : "gitmem bir yere", dizlerinin üstünde yürüyerek Rosita'nın yanına gider.

ROSİTA : Ah, ne talihsiz kızım! Saatim var, gümüş aynam var, gene de talihsizim!

Rosita : "ah, ne talihsiz kızım" sol köşeye doğru gider.

CURRİTO : Gel kaçalım buralardan, hadi! Sana baktıkça deli gibi oluyorum, başım dönüyor!

Currrito: "Gel kaçalım buralardan", yerde sürünerek Rosita'Nın elinden tutup çeker, bir an bu pozda kalır. Rosita elini hızla çeker.

ROSİTA : Pis haydut! Hayatımı mahvetmek istiyorsun değil mi, şimdi de!

CURRİTO : Rosita! Rosita mia!

Currrito: "Rosita, Rosita mia", Rosita'ya sarılır, Rosita Currrito'dan kurtulmaya çalışır.

ROSİTA : Yapma! Birileri geliyor! Hadi git! Ne haydutsun! Çabuk, git!

Baba, içeri girer, Currito'nun Rosita'ya sarılmış bir vaziyette olduğunu görür. Currito ve Rosita bir an için donarlar. Currito, toparlanırken mendilini yüzüne takar.

BABA : Ne o? Ne oluyor?

CURRİTO : Donna Rosita'nın gelinlik ayakkabılarını getirdim... Cansa-Almas kendisi gelemedi de... Ne kadar güzel değil mi! Prensesler için yapılmış gibi.

BABA : İyi hadi, giydir bakalım!

Baba soldaki sandaleye oturur. Currito Rosita'nın elinden tutmak ister. Rosita ona yüz vermeden sol köşeden sağdaki sandalyeye gider ve oturup gazete okumaya başlar.

CURRİTO : Ah, ne güzel bir bacak!

ROSİTA : Alçaklık etme.

CURRİTO : Eteğinizi biraz kaldırır mısınız?

ROSİTA : İşte.

CURRİTO : Biraz daha kaldırın.

ROSİTA : Yeter bu kadar, ayakkabıcı.

CURRİTO : Azıcık daha.

Currito'yla Rosita arasında gelişen bu diyalog yer yer Baba'nın gazeteden okuduğu haberlerle kesilir. Baba, bir yandan gazete okurken, diğer yandan kıızıyla ayakkabıcı arasında olan bitenleri gözlemlemektedir. Büyük oranda doğaçlamaya dayalı bu bölümde okunan Gazete haberlerinin kimisi İspanyolca-Türkçe karışımıdır ve oyunun oynandığı zamanın popüler siyasi gündemlerine de yer verilir (örn; *economicos krizos los Dervişos, Barcelona-Real Madrid; Zeros-Zeros, Telekomos finitos*, vb.).

⁴ Baba gürültüleri duyar ve içeri girer. Currito'nun Rosita'ya sarıldığı anı görmüştür. Currito toparlanarak, Gelinin ayakkabılarını getirdiğini söyler. Baba, ayakkabıları giydirmesini söyler. Büyük bir ihtimalle de Currito'yu, kızının bahsettiği sevgilisi (Cocoliche) sanmakta ve bu gayri-meşru "duruma" göz yummaktadır. Bir süre sonra da imalı sözlerle odayı terkeder ve kendince aşıkları yalnız bırakır. Hatta odanın kapısını bile kilitlet.

BABA : Ayakkabıcı doğru söylüyor, kızım; kaldır azıcık daha eteğini.

ROSİTA : (Hiddetli) Ayy!

BABA : (Bozular) Ben gidiyorum ayakkabıcı.

Ayakkabılar çok güzel olmuş... (Onları başbaşa bırakmayı ima ederek) Çıkarken şu kapıyı da kapayayım. Esinti oluyor içerde. Ne de güç kapanıyor! Paslanmış herhalde!

Baba kapıyı kapatırken, cello ile kapı gıcirtısı efekti verilir

[34-39] Currito – Rosita⁵

Currito, Baba gider gitmez yüzündeki mendili çıkarır.

CURRİTO : Be ne güzel ayak bu, sevgilim. Bu ne güzel ayak bu, ne güzel!

ROSİTA : Çok kötü bir adamsın sen! Çok kötü!

Rosita : “Çok kötü bir adamsın sen”, ayağa kalkar sağ köşeye doğru yürür.

CURRİTO : Rosa! Benim küçük mayısçiçeğim!

Currito'nun “küçük mayıs çiçeğim”i ile birlikte Cristobita müziği başlar.

ROSİTA : Ay, ay, ay! Don Cristobita geliyor! Kaç çabuk!

“Cristobita geliyor” sözünüyle birlikte birbirlerine bakarlar. Sonra aynı anda kapıya bakıp, o yöne doğru koştururlar.

Bak şimdi babam kilitlemiş kapıyı!

Rosita kapının kilitli olduğunu anlayıp başka bir çözüm düşünürken Currito hala kapıyla uğraşmaktadır.

CURRİTO : Doğrusu...

ROSİTA : Merdivende ayak seslerini duyuyorum! Sen bana yardım et, Santa Rosa! Ah, gel buraya!

Rosita, sağ köşedeki dolabın kapısını açar ve Currito'yu saklar.

Tamam, az kaldı ölecektim!

⁵ Rosita, Cristobita'nın geldiğini duyar. Currito'ya kaçmasını söyler. İki birlikte kapıya yönelirler fakat kapı kilitlenmiştir. Rosita son çare olarak Currito'yu dolaba saklar.

[40-51] Rosita – Cristobita – Cristobita'nın Adamı⁶

Cristobita kapıyı açarken yine cello ile kapı efekti verilir. (Rosita'nın şarkı mırıldanışının sonunda)

CRİSTOBİTA : İnsan kokusu geliyor burada benim burnuma, Söyle çabuk, nerde, kim patlatmayayım kafam!

ROSİTA : Ah, ne şakacısın, Cristobita!

CRİSTOBİTA : Kimseyle konuşmanı istemiyorum senin, anlıyor musun? Hiç kimseyle! Daha önce de söyledim sana bunu! Ah, ne de güzel şey! İlik gibi! Şu butlara bak hele!

ROSİTA : Cristobita, ben...

CRİSTOBİTA : Hadi, hadi, hemen evlenelim, bir çabuk... Haa, dinle... beni hiç sopamla adam öldürürken görmedin sen değil mi? Hayır!... Öyleyse görürsün yakında! Bir başladım mı... güm! Güm! Güm! Yollarım doğru çukura!

ROSİTA : Evet çok hoş.

Cristobita'nın Adamı, Perdeli bölümün sol yanındaki pencereden görünür ve seslenir.

CRİSTOBİTA'NIN ADAMI (1.ARKADAŞ) : Efendim, Don Cristobita! Hazır olunca gelsinler dedi papaz.

CRİSTOBİTA : Geliyoruz! Ole! Ole! Geliyoruz!

Cristobita, haberi duyar duymaz dans etmeye, garip bir şekilde oynamaya başlar.

ROSİTA : Öyleyse... takayım peçemi...

CRİSTOBİTA : Ben de gidip kocaman, geniş kenarlı bir şapka giyeyim, sopamı kurdelelerle süsleyeyim...

Çıkarken, Adam'ın Rosita'ya baktığını görür. Sopasıyla Adam'a vurur.

şimdi gelirim...

⁶ Rosita, kendini sakinleştirmeye çalışır, bir şarkı mırıldanır. Cristobita içeri girdiğinde "durumu" hisseder. Ancak çok üzerinde durmaz. Rosita'ya "başkalarıyla konuşmama" konusunda yaptığı uyarıları tekrar eder. Rosita, ona geçiştirici sözler söyler. Çocuk pencereden tören için Papazın hazır olduğunu bildirir. Cristobita, sopasını süslemek ve Başına geniş kenarlı bir şapka almak için kısa süreliğine dışarı çıkar.

Kapıyı kapatıp çıkar.

[52-68] Cocoliche – Rosita – Currito⁷

CURRİTO : Hadi çıkar beni buradan.

Cocoliche pencereden girdiğinde Romantik müzik çalar ve susar.

ROSİTA : Ay! Senden başka hiç kimseyi sevmiyorum yeryüzünde!

COCOLİCHE : Sevgilim!

Cocoliche ve Rosita sarılırlar.

CURRİTO : Ben şüphelenmiştim zaten! Çok kötü bir kadın bu!

COCOLİCHE : Ne oluyor?

Rosita'dan ayrılır.

ROSİTA : Aklımı oynatacağım!

Cocoliche Currito'nun dolabına saldırır.

COCOLİCHE : Ne arıyorsun o fare kapanında? Erkekseen çık dışarı.

Rosita Cocoliche'nin kolunu tutup engellemeye çalışır.

ROSİTA : Yapma, acı bana!

COCOLİCHE : Sana acımak mı? Senin gibi kötü bir kadına?

CURRİTO : İkinizi de boğmak geliyor içimden!

COCOLİCHE : Çıksana dışarı! Kırsana kapıyı! Korkak!

Cristobita geliyor'la birlikte yine Cristobita müziği çalmaya başlar.

ROSİTA : Cristobita geliyor! Acıyın bana! Cristobita geliyor!

CURRİTO : Aç diyorum şunu!

COCOLİCHE : Gelsin, gelsin de görsün karısının aşığını nereye sakladığımı!

ROSİTA : Hepsini anlatırım sonra sana. Hadi kaç şimdi!

⁷ Cristobita'nın gittiğini gören Currito dolaptan çıkmak ister. Rosita dolabı açmaya giderken, pencereden Cocoliche gelir. Rosita için işler iyice karmaşıklaşır. Cocoliche ve Currito kıskançlık krizine girerler. Tam bu sırada Cristobita'nın sesi duyulur. Rosita, her şeyi daha sonra açıklayacağını söyleyerek Cocoliche'yi de diğer dolaba saklar.

CRİSTOBİTA : (Dışarıdan) Rosita... sevgilim!

ROSİTA : Kaçacak zaman da kalmadı! Gel... Ölüyorum!

Cocoliche'i iteleyerek diğer dolaba sokar.

[69-75] Cristobita – Konuklar⁸

Rosita'nın kendi kendine şarkı mırıldanmalarının bitiminde, şapka takmış ve sopasını süslemiş olan Cristobita kapı gıcirtısı efektiyle girer.

CRİSTOBİTA :Rosita, Rosita, neydi o gürültü ha?

ROSİTA : Şey... kapıda bekleyen davetliler.

CRİSTOBİTA : Davetliler mi? Davetli mavevli istemem ben!

ROSİTA : Ama gelmişler işte, ne yapalım!

CRİSTOBİTA : Gelmişlerse dönüp gitsinler, geldikleri gibi! Gitsinler! Hımm! Ben anlarım şimdi o gürültünün ne olduğunu!

Bir yandan yüksek sesle Rosita'ya iltifatlar yaparken, diğer yandan da ortalığı aramaya başlar.

Ah, Rosita! Ah, ne de güzelsin, ah, ne de şirinsin...

Aynı anda sahne dışından bir gürültü gelir.

Ha, ha, ha... Davetliler, öyle mi? Ben şimdi anlarım ne olduğunu, hızla kapıya yönelip açar, davetliler, sanki kapıyı dinliyorlarmış gibi bir pozda, ellerinde mumlarla beklemektedirler. Kilise ilahilerini anıştıran bir müzik çalmaya başlar, Cristobita davetli grubunun önünde, sahne önüne gelir, Rosita onun koluna girer.

KONUKLAR : Yaşasın Gelin... Yaşasın Gelin... Yaşasın Gelin...

Davetliler Cristobita'nın tavırdan tavıra girmesine rağmen, inatla ve aralarında anlaşarak, onu kutsamazlar. Sonunda iyice öfkelenen Cristobita, daha önce sopayla pencereden attığı adamının girtlağına yapışır..

CRİSTOBİTA 'NİN ADAMI : “Yaşasın Güvey!”

⁸ Cristobita bu kez de gürültüler duymuştur. İyice şüphelenir. Rosita, bir takım yalanlar uydurarak onu geçiştirmeye çalışır. Konuklar gelirler ve hepsi birlikte çıkarlar.

Müzik değişip, neşeli bir düğün ezgisine dönüşür.

Cristobita ve Rosita, Davetlilerle birlikte sahneyi terkederler.

[76-88] Cocoliche – Currito⁹

Davetliler sahneyi terkettiğinde dolaptakiler kafalarını dolabın üstünden çıkarıp dışarıdan gelen sesleri dinlerler.

CURRİTO : Şimdi patlayacağım!

COCOLİCHE : Demek sen bu karının aşığısn! Görüşürüz bir gün seninle nasıl olsa!

CURRİTO : Ne zaman istersen, sıska herif!

COCOLİCHE : Ah, şu dolap demirden olmasaydı...

CURRİTO : Hıh...

COCOLİCHE : Ne güzel olurdu seni o koca burnunu koparmak!

dışarıdan davetlilerin neşeli bağrıışmaları gelir, dramatik bir müzik çalınmaya başlar.

Evlenecekler... beni büsbütün unutacak artık...

CURRİTO : Ta buralara kadar gelmem gerekmiş unutmayı öğrenmek için!

COCOLİCHE : “elma suratlım” demeyecek bana artık... ben de ona “badem gözlüm” diyemeyeceğim, diyemeyeceğim...

CURRİTO : Çok uzaklara gideceğim, çok uzaklara!

COCOLİCHE : Ayy, ayy, ayy!

CURRİTO : Taş yürekli, acıma bilmez, kötü bir kadın!

COCOLİCHE : Yaşamam ben artık!

CURRİTO : Hiç bir kadına bamayacağım hayatımın sonuna kadar.!

⁹ Odada dolaplara kilitle bir şekilde yalnız kalan iki aşık önce birbirlerine sert sözlerle saldırırlar. Dışarıdan düğün alayının sesleri duyulduğunda her ikisi de kendilerine dönerek bir melankoliye düşerler. Ağlamaya başlarlar.

[89] Pierrot – Currito - Cocoliche¹⁰

Odanın kafası yavaşça kendiliğinden açılır, ardında Pierrot görünür. İçeri girdiğinde kapı yine kendiliğinden kapanır.

PIERROT : Boşuna ağlamayın, dostlarım, boşuna ağlamayın! Yeryüzü küçük beyaz yollarla dolu, küçük dümdüz yollarla, ne budala yollarla... Ama çocuklar, niye böyle bol keseden dağıtıyorsunuz incilerinizi? Kral çocukları değilsiniz. Hem de... hani o kadar da karanlık değil gökyüzü, havada yaprak kıvıldamıyor, ne o yandan esinti var, ne bu yandan! Ne o yandan, ne buyandan...

[90-113] Cristobita – Rosita¹¹

Pierrot sahneyi terkederken, omzunda taşıdığı Rosita'yla kahkahalar atarak Cristobita girer. Rosita'yı bir sedirin tepesine bırakıp, odanın kapısını gürültüyle kilitler ve şehvetle ona yönelir.

CRİSTOBİTA: Ah Rosita'm benim! Ah Rosita! Rosa, Rosa...

ROSİTA : Şimdi öldürecek beni sopasıyla.

CRİSTOBİTA : Ne o, hasta mısın yoksa? İçini çekiyorsun gibi geldi bana! Ah, ne kadar seviyorum seni! Delikanlı değilim, anlarım böyle şeyleri! Bak, elbisem ne güzel! Bak çizmelerime! Pam-papam-pam!

Bir şarap şişesini kafasına dikip içer.

Ah, tatlı güzel Rosita! Balım, bademim! Yakışıklı mıyım, ha? Gel, hadi, bir öpücük ver bana. Hadi, bir öpücük ver...

Rosita korku ve tiksintiyle ona yaklaşır, yanağından öper, aynı anda dolaptakiler haykırıp geri kaçarlar.

¹⁰ Pierrot sahneye gelir. Boşuna ağladıklarını söyler ve hayatın o kadar da kötü olmadığını ve "yeryüzünün bir çok yolu" olduğundan söz eder.

¹¹ Cristobita, Rosita'yla birlikte içeri girer. Rosita, Cristobita'dan uzak durmaya çalışır. Cristobita sevinç içinde içip eğlenirken Rosita'yı öper. Dolaptaki aşıklar ister istemez bir çığlık atarlar. Cristobita yine kuşkulandır. Rosita, duyulan sesleri biraz safça gerekçelerle açıklamaya çalışır. Bir yandan korkusunu ve heyecanını gidermeye çalışırken, Cristobita'nın hoşuna gidecek sözler söyler. Cristobita Rosita'yı bir kez daha öper. Yine dolaplardan sesler gelir. Cristobita iyice sinirlenir. Rosita yine onu yalanlarla sakinleştirmeye çalışır. Ancak Cristobita inanmaz. Rosita sonunda "göz yaşlarını" kullanarak Cristobita'yı yumuşatmayı başarır. Cristobita, kendisine inandığını söyler. Zaten inanmasa da elinden pek fazla bir şey gelmeyecektir. Yaşlıdır ve çirkindir ve kendisinden oldukça genç bir kadınla evlenmiştir. Kadının, kendisini, genç sevgilileriyle aldatması sanki "normal" gibidir. Ayrıca bu durum, dönemin İspanya'sında yaşanan bir gerçekliktir. Daha önceki sahnelerde gördüğümüz Baba'nın tavırları da bunu doğrulamaktadır. Rosita, duygusal bir tavır takınarak geceye dair şiirsel sözler söylemeye başlar. Cristobita, içkinin ve Rosita'nın tatlı sesinin etkisiyle uyuklar.

Nedir bu? Periler mi basmış bu evi?

ROSİTA : Yok, hayır, Cristobita! Karıncalardır... şey... çocuklar oynuyor da sokakta...

CRİSTOBİTA : İyi o halde, ama çok gürültü ediyorlar! (Pencereden dışarı) Ne bu böyle, bu kadar gürültü!

Rosita onu sakinleştirmeye çalışır.

ROSİTA : Hani söz vermiştin, öyküler anlatacaktın bana, ne zaman anlatacaksın?

CRİSTOBİTA : ha, ha, ha!

Rosita korkuyla sedire oturur.

Çok güzel öyküler, senin gibi güzel!

Şarap şişesinden büyük bir yudum alır ve masal anlatıcısı tavrı takınır

Don Tancredo'nun öyküsü. Biliyor musun onu? Ooooo! Sonra Don Juan Tenorio'nun öyküsü, Don Tancredo'nun yeğeni, benim de yeğeni! Ne dersin buna, ha? Yeğeni? Evet, yeğeni!

ROSİTA : Yeğenin!

Cristobita Rosita'yı oturduğu yerde iyice köşeye sıkıştırır.

CRİSTOBİTA : Rosa! Rosa! Güzel bir şeyler söyle bana...

ROSİTA : Seni seviyorum Cristobita.

Dolaptakiler öfkeli bir haykırış koparıp saklanırlar. Cristobita sopasını alıp aranmaya başlar. Rosita kimi zaman azarlayarak, kimi zaman alttan alarak onu yumuşatmaya çalışır.

CRİSTOBİTA : Bu son... bu son! Bu son artık! Brrrr!

ROSİTA : Ah! Bağırma öyle!

CRİSTOBİTA : Çık dışarı her kimsen!

ROSİTA : Hadi, kızma böyle hemen. Pencereye bir kuş konmuştu da, onun gürültüsü... böyle koskocaman bir kuş!

CRİSTOBİTA : Böyle koskocaman! Koskocaman bir kuş! Sen aptal mı sanıyorsun beni?

ROSİTA : Beni sevmiyor musun?

Rosita: "Beni sevmiyor musun?" diyerek ağladığında, Cristobita sakinleşir. Ve sopasını bırakarak onu koltuğa oturtur.

CRİSTOBİTA : İnanıyorum, hadi, hadi... hem inanmasam da ... ne çıkar bundan... ağlama, hadi!

ROSİTA : Ne güzel, ne aydınlık bir gece akıp gidiyor damların üzerinden. Çocuklar yıldızları sayar bu saatte, yaşlılar ise uyuklar durur.

CRİSTOBİTA : Keşke şaraptan yapılmış olsaydım, kendi kendimi de içerdim ne güzel! Hooo! Göbeğimde bir pasta olsaydı, kocaman pembe bir pasta, erikli, bol patatesli...

Dolaptakiler içlerini çekerler.

Kim o içini çeken?

ROSİTA : Ben... ben çektim, çocukluğumu hatırladım da...

CRİSTOBİTA : (Çakırkeyif) Çocukken elime böyle ayın ondördü gibi testekerek bir pasta vermişlerdi de, oturup hepsini yemiştım bir başıma. Hoooo! Bir başıma!

ROSİTA : Cordoba dağları gölgeleriyle kaplıdır zeytin ağaçlarının, yere serilmiş gölgeler, ölü gölgeler, bir yere kımıldayamayan... Ne güzeldir yatmak o ağaçların altında! Granada dağlarının ayakları ışıktan, karla kaplı tepeleri... Ne güzeldir o çağlayanlarda yıkanmak! Seville'de dağ yok hiç...

Rosita'nın şiirsel konuşması, içki mağmuriyetindeiki Cristobita'yı uyutur. Konuşmanın bu yerinde aniden uyanır gibi olur ama sonra Rosita'nın son repliğinde başı onun kucacağına düşer ve horlamaya başlar.

CRİSTOBİTA : Yok, dağ yok Seville'de, dağ yok hiç... Ne arasın Seville'de dağ yahu...

ROSİTA : Upuzun, portakal rengi yollar! Ah unutmak kendini o yollarda!

Rosita, Cristobita'nın başını yavaşça tutup kucığından kaldırarak koltuğa koyar.

[114-124] Currito – Cocoliche – Cristobita – Rosita¹²

CURRİTO : Çıkar beni burdan!

COCOLİCHE : Beni çıkarma! Ben burada ölmek istiyorum!

¹² Cristobita'nın uyuduğunu gören aşıklar dolaplardan başlarını çıkarırlar. Rosita, Currito'ya onu sevmediğini söyler, dolabının kapağını açar. Currito Rosita'ya veda ederken Cristobita uyanır.

ROSİTA : Tanrınızı severseniz susun!

CURRİTO : Uzaklara, çok uzaklara gideceğim, bir daha hiç görmeyeceksin beni.

ROSİTA : Seni hiçbir zaman sevmedim ben. Güvenilecek bir adam değilsin.

COCOLICHE : Neler duyuyorum!

ROSİTA : Ben yalnızca seni seviyorum, Cocoliche'm!

COCOLICHE : Ayy, ama başkasıyla evlendin!

CRİSTOBİTA : Brrr.... Hadi Rosita, hadii...

ROSİTA : Ah, Santa Rosa! Uyandırma ne olur onu!

CURRİTO : Hoşçakal taş yürekli kadın! Biliyorum, seni hiç bir zaman unutamayacağım; daha çok da ona üzülüyorum ya!

Cristobita, yaslanmış olduğu sediri okşamaya başlar. Bu arada Rosita, Currito'nun dolabını açar. Currito'nun pencereden çıkacağı sırada söylediği sözler Cristobita'ya uykusundan uyandırır.

[125-129] Currito – Cristobita – Rosita¹³

CRİSTOBİTA : AH! NE! NE! Olamaz! Brrrrrrrr!

CURRİTO : Yavaş ol, bayım, yavaş!

CRİSTOBİTA : Geberteceğim seni, toz edeceğim, ufalayacağım, kemiklerini kıracağım! Sonra da seninle görüşürüz, Dona Rosita, alçak kadın! Tam yüz pesataya patladın bana! Brrrr!...Pin! Pan! Pin! Öfkeden boğulacağım neredeyse! Pun! Pan! Sen, ne arıyorsun burada ha?

CURRİTO : Ne mi?... Canım ne isterse!

CRİSTOBİTA : Ahrrrrrrrr! Demek....canın ne isterse? Öyle mi? Al sana canın ne isterse! Al sana, canın ne isterse! Al sana, canın ne isterse!

¹³ Cristobita deliye döner. Sopasını eline alarak tehtitler savurur. Currito da kendisine bıçak çeker. Cristobita odanın içinde Currito'yu kovalarken, Currito bıçağı Cristobita'ya saplamayı başarır. Telaşa kapıyı açmaya çalışan Rosita, tam bu esnada kapıyı açmayı başarır. Currito kapıdan kaçır, Cristobita da gövdesinde bir bıçak olduğu halde peşine takılarak çıkar.

Cristobita'nın sopasıyla saldırıya geçmesi üzerine, Currrito koltukların arkasından kaçır. Bu esnada Rosita kapıyı açmaya çalışmaktadır. Sahnenin solunda bir şaşırtmacayla, Cristobita'nın arkasına geçer. Önünde Currrito'yu göremeyen Cristobita ağır çekimle geriye dönerken, Currrito da ağır çekimle bıçağı Cristobita'ya saplar. Bıçak Cristobita'nın göğsünde asılı kalır. Currrito'yla Cristobita ağır çekimle birbirlerine baktıklarında Rosita kapıyı açmayı başarır. Ve cello efektiyle kapı sesi duyulur. Sesle birlikte Currrito ve Cristobita ani hareketle sesin geldiği yöne bakarlar. Currrito bir es'ten sonra kapıya doğru koşar ve çıkar. Cristobita peşine takılır...

Al sana, canın ne isterse! Al sana, canın ne isterse!

[130-141] Rosita – Cocoliche¹⁴

COCOLICHE : Çıkar beni buradan, çıkar da gelince öldüreyim onu!

ROSİTA : Açsam mı? Hayır... Açmam! Ayy!

COCOLICHE : Rosita, aç, çıkar beni dışarı da, boğayım şu domuzu!

ROSİTA : Açsam mı? Hayır, açamam! Sonra gelir, ikimizi de öldürür burada!

COCOLICHE : Birlikte ölürüz!

ROSİTA : Açayım mı? Evet! Ah, evet! Açayım.

Rosita'nın dolabın kapısını açmasıyla birlikte "Aşk Yeter bana" ezgisi girer. Sahnenin bundan sonrası bu müzik eşliğinde ve dansvari bir koreografi içerisinde oynanır.

Sevgilim! Biricik ağacı bahçemin!

COCOLICHE : Limonluk çiçeğim benim! Biberim, tarçınım!

ROSİTA : Hadi, kaç git, bırak ben burada yalnız öleyim.

COCOLICHE : Aklını mı oynattın sen, Rosita, sevgilim!

¹⁴ Cristobita ve Currrito'nun gitmelerinin ardından Cocoliche Rosita'dan kendisini çıkarmasını söyler. Ancak Rosita bir an için tereddütte kalır. Çünkü Cocoliche, Cristobita geri geldiğinde onu "öldüreceğini" söylemektedir. Rosita, Cristobita geldiğinde ikisini de öldüreceğini söyler. Ancak Cocoliche "birlikte ölürüz" diyerek Rosita'ya cesaret verir. Bunun üzerine Rosita dolabı açar. İki aşık birbirlerine romantik sözler söylerler. Herşeyi unutmuş gibidirler.

Şu yıldızı görüyor musun? İşte o yıldızda bir salıncak kuracağım sana, bir de gümüş bir balkon yaparım. Geceleri çıkar, seninle başbaşa dünyaya bakarız o balkondan, ay ışığında tir tir titreyen dünyaya...

ROSİTA : Ne duygulu, ne ince yaratılışlı bir insansın, sevgilim. Yaprak yaprak ayrılıp ellerine dökülen bir çiçek gibiyim.

COCOLICHE : Hergün biraz daha renkleniyor, biraz daha güzelleşiyorsun; hergün sanki bir tülü sıyırıp atıyorsun üstünden; gittikçe daha candan, daha çıplak sokuluyorsun bana.

ROSİTA : Binlerce kuş havalandı sanki göğsümden göklere... Sevgilim, sana baktıkça bir kaynağın, bir pınarın önünde sanıyorum kendimi....

[142-162] Cristobita – Rosita – Cocoliche – Baba – Konuklar – Pierrot – Papaz¹⁵

Rosita ve Cocoliche kolkola dans ederlerken kapıdan Cristobita arkasında Figaro, Baba, Delikanlı ve Bir Konukla girer. Dans eden çifti görür, öfkeyle hırlarken müzik kesilir.

CRİSTOBİTA : Ahrrrrr! Çifter çifter aşıklar! Sonunuz geldi artık, (yanındaki delikanlıya) gebertin şunları...

DELİKANLI: A, Cocoliche değil mi bu?

KONUK: Ne de yakışmışlar birbirlerine...

FİGARO: Ben anlamıştım zaten, bir şeyler olup bittiğini...

BABA: Kızım benim, ah gençlik işte!...

Cristobita aldığı tepki karşısında şaşırır, ardından öfkeden gövdesi acayip hallere girer, zorlukla kendini toparlar.

CRİSTOBİTA: Pin! Pan! Pun! Pin! Brrr... Peki o halde, kendim görürüm hesabımızı. Hazırlanın çukura girmeye! Pin! Pan! Brrrr!

Sopasını kaldırıp üzerlerinde yürüdüğünde Rosita'yla Cocoliche, Cristobita'nın gözü önünde öpüşürler. Cristobita donakalır.

¹⁵ Cristobita gelir ve aşıkları görür. "yıldırımla vurmuş" gibi olur. Tuhaf sesler çıkarmaya başlar. Aşıklar korkuya kapılarak birbirlerine sarılırlar ve Cristobita'nın gözü önünde öpüşürler, Cristobita, parçalanmaya başlar ve sonunda ölür. Cristobita'nın insan olmadığı anlaşılır. Diğerleri de sahneye gelirler ve cenazeyi kaldırır. Rosita ve Cocoliche birbirlerine sevgi sözleri söyleyerek sarılırlar.

Olamaz! Hayır! Ben üç yüz İngiliz öldürmüş adamım, en aşağı bir o kadar da Arab öldürdüm ben yav! Arab öldürdüm!...Unuttunuz mu benim kim olduğumu! Unuttunuz mu benim kim olduğumu. Ay! Ay! Ayayayaay....

Sopası elinden düşer, sahnede patlayıp çatlayarak koştururken, diğerleri Cocoliche'le Rosita'nın arkasına saklanırlar. Müzik girer.

Ah, benim minik göbeğim! Ay, benim cici göbeğim! Senin yüzünden böyle ikiye bölündüm, senin yüzünden ölüyorum! Ay, ölüyorum!

Üzerindeki elbise göbeği ve kamburuyla beraber yere düşer. Altından bez bir kuklanın kostümü çıkar. Cristobita bir kuklanın keskin ve mekanik hareketleriyle oynamaya başlar. Sesi de incelmıştır.

Ay, ölüyorum... Ay, papaz çağırın bana!

Sesi devri yavaşlayan bir plak gibi kalınlaşırken, yere yığılır...

Ay! Papaz çağırın bana...

Rosita, Cristobita'nın yerde yatan bedenine yaklaşır.

ROSİTA : Öldü! Ah tanrım, ne kötü bir son!

Cristobita birden bire ayağa kalkar ve Rosita'yı elinden yakalar.

CRİSTOBİTA: Ah, Ro...Si...Taaaaa....

Hızla sönen bir balon gibi Rosita'nın elinden kurtulup son nefesini verir. Sahnedekiler temkinli bir biçimde cesedin etrafını sararlar.

COCOLICHE : Bakın! Bakın, göbeğinden neler çıkmış!

ROSİTA : Tanrım!

COCOLICHE : Biliyor musun?...

ROSİTA : Ne?

COCOLICHE : Cristobita insan değilmiş!

ROSİTA : Ne!? Ne olur söyleme! Korkunç bir şey! Demek insan değilmiş!?

Dışarıdan çığırarak sesleri duyulur, iki papaz koşturarak sahneye girerler. Cristobita'nın yerde yatan cesedini görünce tiksintiyle istavroz çıkarırlar. Papazlardan biri latince bir dua okumaya başlar.

PAPAZ: Uri momento.... Yani, patlayıp geberdi Don Cristo...bita.

Sahnedekiler, Cocoliche ve Rosita hariç, Cristobita'yı sırtlayarak, perdeli bölüme, oda içine doğru götürürler, o sırada müzikte "Aşk Yeter Bana" anıştırması yapılır, Pierrot sahneye girer ve perdeli bölümün bir kanadını cenaze alayının arkasından kapatırken, aşıklar konuşurlar.

COCOLİCHE : Göğsümün içi çın çın ötüyor sanki, göğsümde sanki yüzlerce yürek çarpıyor. Bir çiçek tarlası gibiyim.

ROSİTA : Gözyaşlarım, öpücüklerim, herşeyim senin artık, çünkü biricik karanfilimsin sen benim!

Cocoliche'le Rosita da kolkola iç sahneye girdiklerinde, Pierrot perdeyi bütünüyle kapatır. Müzik, prolog ezgisine, ancak bu sefer daha hızlı bir tartımla, döner. Pierrot neşeyle seyircilere yönelir.

PIERROT : Gidip gömeceğiz bu oburu. Pis sarhoşun biriydi; taş çatlasa gelemez artık geri, gelemez, gelemez.

Son sözüyle birlikte hareketleri giderek bir ip kuklasının tavrına bürünür. Müzik giderek yavaşlarken, bu dönüşümde büyümeye ve belirginleşmeye başlar. Müziğin sonunda iplerinden sıyrılmışçasına bir salınmayla selam pozisyonu alır. Müzik durduğunda ani bir şekilde perde açılır. Tüm kuklalar, prologda olduğu gibi uyuklamaktadırlar. Işıklar söner.

4. Prodüksiyon Kadrosu:

Dramaturji: Kadro Çalışması

Reji ve Prodüksiyon: Oğuz Arıcı, Melih Çavaş, Ayşegül Özorpak, Seher Eylem Kaya, Şevket Süha Tezel

Sanat Danışmanı: Kerem Karaboğa

Dekor: Oğuz Arıcı, Melih Çavaş, Gizem Kurtsoy, Şevket Süha Tezel

Kostüm: Seher Eylem Kaya, Fatoş Özlek, Sinem Özlek, Ayşegül Özorpak

Aksesuar: Sennur Kalbinur, Burçak Karaboğa

Maskeler: Zeynep Koloğlu, Nilgün Nalçacı

Afiş: Şule Yiğit

Fotoğraf: Hadiye Cangökçe

Işık: Oğuz Arıcı

Müzik: Can Erdoğan (Klasik Gitar), Serhan Erkol (Bariton Saksophon), Barış Güvenenler (Viyolonsel)

Oyuncu Kadrosu:

Melih Çavaş

Currito, Rahip

Can Erdoğan

Kaçakçı, Delikanlı

Serhan Erkol

Kaçakçı

Barış Güvenenler

Delikanlı

Sennur Kalbinur

Pierrot

Burçak Karaboğa

Baba, Küçük Yaramaz, Delikanlı

Kerem Karaboğa

Don Cristobita

Seher Eylem Kaya

Espantanublos, Genç Kız

Gizem Kurtsoy

Dona Rosita

Sinem Özlek

Figaro, Uşak, Delikanlı

Ayşegül Özorpak

Cansa Almas, Arabacı, Rahip,
Delikanlı

Şevket Süha Tezel

Cocoliche

Bersi Yetkin

Maja, Delikanlı